

Oktober 1930.

2/10. 30
10. štef.

S · V · O · B · O · D · A

Naročnina za člane Svobode letno	Din 12—
Naročnina za druge letno	36—
: : : polletno	18—
: : : četrtletno	10—
Naročnina za Ameriko letno	Dolar 1—
Uredništvo in uprava za Jugoslavijo: Ljubljana, Palača Del. zbornice, Miklošičeva c. I.	
Za Ameriko: Chicago Ill. 3639 W, 26 Th. St.	

Smrtni boj svobode.

Pod tem naslovom je izšla nedavno izredno zanimiva knjiga bivšega narodnega poslanca italijanske socialistične stranke — P i e t r a N e n n i - j a. (Nenni Pietro, Todeskrampf der Freiheit, Berlin, J. Dietz, 188 strani.) Nenni podaja tu zgodovino fašizma do zadnjega časa tako pregledno, da se ne moremo omejiti na ocenjenje knjige v ozki književni rubriki, temveč ji posvečamo uvodno mesto v našem časopisu. Zadnji dogodki v Italiji in Nemčiji narekujejo potrebo, da se zamislijo v problem fašizma člani delavskih kulturnih organizacij. In k temu bo najbolje pripomoglo omenjeno delo P. Nenni-ja, ki je zmožel razložiti nastanek in razvoj fašizma kot udeleženec v vseh bojih. Nenni je dober Mussolinijev znanec: pred vojno je bil več mesecev skupno v zaporu z njim — tedaj je bil Mussolini na skrajni levici italijanske socialistične stranke —, sodeloval je z njim v uredništvu socialističnega dnevnika »Avanti«, po izbruhu svetovne vojne sta se pa razšla, ko je Mussolini prešel v nacionalistični tabor. Kot nasprotnika sta se še večkrat srečala tudi po vojni. Tako navaja pisatelj sledeč razgovor z Mussolinijem:

»Dan je šel h koncu. Na daljnem obzorju sta se stapljali morje in nebo v čudoviti igri barv... Mehko in počasi je padala zimska noč nad Cannes.

Bujno sredozemsko mesto je tedaj prenočevalo — bilo je v januarju 1922 — ne samo običajne goste svojih hotelov, svojih kazin, svoje obali, temveč tudi mednarodno konferenco...

Pozna noč je že bila, ko je pojenjala politična mržlica v Cannesu. Z neba, ki se je bleščalo v zvezdah, je mesec izlival svojo srebrno luč na mesto in morje...

Ob tej pozni uri sta šla dva moža ob Croisetti, od obali do malih hiš starega mesta, kjer stanujejo ribiči in mornarji. Živahno sta se razgovarjala. Po močnih ostan in dvigljenem glasu tu je bilo lahko spoznati kot Italijana. Kaiti italijanska zemlja je plodovita za politično strast. In ta dežela je preživljala tedaj hudo krizo. Nasproti sta si stali dve stranki kot izraz dveh nenomirliivih socialnih sil. Nista se več borili s političnim ali strokovnim bojem, temveč z državliansko vojno.

Oba naša nočna srehaialca sta govorila o Italiji. Zadnjič sta si stala nasproti kot enakovredna. Dolgo prijateljstvo, marsikatera skupno doživeta bitka ju je združila v preteklosti. Danes ju loči vse... njuni ideali, njune strasti, vse njuno čuvstvovanje.

»Državljska vojna«, je dejal eden od obeh »je bila tragična potreba. ne odklanjam odgovornosti za njo. Kjer je odpovedala državna oblast, se je morala stvoriti stranka, da zlomi boljševiško grožnjo, da vzpostavi avtoriteto, da reši zmago.«

»Za razrede, katerih orodje si postal, je boljševizem to, če se organizirajo delavci v obrambo svojih interesov in za dosego moči...«

»Poznam razredna čuvstva, o katerih govoriš, toda nisem njihovo orodje. Nisem se obotavljal javno povedati, da moramo priti iz krvavega kroga nasilja.«

»In tedaj so te pustili samega.«

»Še danes mislim, da je edini izhod iz krize široko zasnovana koalicija fašistov, socialistov in katoličanov. Ko sem govoril o miru, so se mi v obraz režali. Dobro, pa naj bo vojna.«

»Tvoj individualizem te vedno spravlja na stranpota. Ne vem, kaj boš postal, toda vem gotovo, da bo nosilo pečat samovoljnosti vse, kar boš napravil. Mir, ki ga od časa do časa ponujaš mojim prijateljem, bi pomenil za nje zatajitev svojih idealov. In ti preveč pozabljaš... pozabljaš mrtve. Pozabljaš, da si bil vodja socialistične stranke, da so bili med delavci, ki so padli pod batinami in bodali tvojih črnih srajc, tudi socialisti, ki si jih ti privedel v naše vrste.«

»S sentimentalnostjo ne prideš nikamor naprej v življenju,« odgovori. »Vem, da so mrtvi težka stvar. Marsikdaj gledam z globoko melanholijo na svojo preteklost. Toda tu ni le nekaj ducatov mrtvih iz državljanske vojne, tu so tudi stotisoči, ki so padli v svetovni vojni. Tudi te je treba braniti.«

»Proletariat, proti kateremu usmeriaš svojo ofenzivo, brani padle s tem, da se bori proti vojni. V posameznih slučajih se lahko moti, v smeri nikdar.«

Glas obeh izžubi strast. Dolgo se razvija pogovor. Že se dani, ko morski veter odnaša poslednje besede.

»Tvoji prijatelji morajo razumeti: jaz sem pripravljen na vojno in na mir.«

»Ne moreš več izbirati.«

»Dobro, pa naj bo vojna.«

»Vojna trpi že dve leti.«

Ničesar več si nimata povedati. Tu so brutalna dejstva. Mož, ki odhaia ob iutranji zari. širokoplečat. z bikovim vratom, s trdmi, odločnimi potezami. je Benito Mussolini. Čez osem mesecev bo vladal nad Italijo kot vsemogočni diktator. Postal bo absoluten vladar. marj z lastno močjo kakor s slabostjo svojih nasprotnikov in s tem, da je odpovedala država.

Druši nočni sprehaialec. osem let mlaiši, je navaden novinar. Že deset let pozna tlak. kjer se vrši boj in kjer teče kri. Pozna strašni boj med socialisti in fašisti in da bo v bodoče še bolj spoznal.

In zato lahko danes poroča kot priča in udeleženeec o smrtnem boju svobode v Italiji.«

»A v a n t i« je bil največji politični list v Italiji, list, ki je imel največ zgodovinske vsebine. Z velikimi žrtvami je bil ustanovljen 1895. v Rimu in Leonida Bissolati je bil njegov prvi glavni urednik. Bissolati je bil

romantičen in patriotičen socialist, ki je morda bolje poznal Proudhona*) nego Marxa in francosko demokracijo bolj nego nemško socialno demokracijo. Bissolati je ostal zvest svojemu idealu pravičnosti in svobode. Toda dvakrat je odklonil stališče strankine večine. Prvič v letu 1911, ko je nastopil za kolonialno ekspedicijo v Tripolisu.

Tedaj mu je stopil nasproti mlad človek s hudimi neizbranimi besedami. Nikdar ga še ni bilo slišati na strankinih kongresih, in sedaj je nastopil kot tožitelj, da zahteva izključitev Bissolatija iz stranke. Ta mož je bil Mussolini. Nihče ga ni poznal. Prišel je iz Romagne, pokrajine, kjer so politične strasti močne in divje. Bil je vroč antipatriot in je stal na skrajni levici stranke... Bissolatiju je očital: »Vaš meščanski patriotizem vas zavaja. Nobene domovine nimamo, dokler je buržuazija na krmilu.« Bissolati je bil izključen iz stranke in čez nekaj mesecev je njegov tožitelj sedel za uredniško mizo kot glavni urednik »Avanti«-ja.

Potem je prišla vojna. Bissolati je prvi nastopil za udeležbo Italije v vojni ob strani Francije. In sam je šel v vojno, čeprav je bil čez 60 let star.

Ko pa je fašizem planil nad delavske množice, je bil Bissolati seveda na strani delavcev.«

Nenni popisuje na 42—46. strani knjige čudovito obratno srečanje Bissolatija in Mussolinija 1919. l. v Milanu. Bissolati je izstopil iz Orlandove vlade, ker se ni strinjal z njeno politiko. O tem je hotel govoriti na javnem zborovanju v Milanu. Nenni piše nato:

»Nacionalistični tisk je pričel hujskati proti Bissolatiju, kakor se uprizarja gonja na jelena. Pozabili so, da je — čeprav 60 let star — vzel puško v roke in šel v fronto kot alpinec... In isti Mussolini, ki je pred sedmimi leti zahteval izključitev Bissolatija iz soc. stranke radi zločina patriotizma, ga je sedaj psoval, zmerjal in imenoval »Hrvat«. ... Bissolati se pojavi na odru, obdan od bivših vojakov z medaljami in ranami. Viharno pozdravljanje, potem žvižganje. ... Mussolini tuli: »Ne sme govoriti, ne sme govoriti!« Šele čez pol ure je prišel trenotek ne miru, temveč zmanjšanege divjega vpitja. Bissolati govori. Pravi, da more biti vojna za Italijo le tedaj vir moči, če bo Italija pravična. Zanika, da bi bila Dalmacija italijanska zemlja in odsvetuje zasedbo južne Tirolske... Govori o potrebi upostavitve solidarnih odnošajev z državami, ki so nastale na ozemlju bivše avstro-ogrske monarhije... Sedaj se izgubé njegove besede v divjem hrupu. Kot da je zdivil sam pekel. Na govornika leté psovke: »Prodanec, izdajalec, Hrvat!« Nacionalisti, futuristi, Mussolinijevci — vsi tulijo skupno. Govornik mora zapustiti oder...

Od tedaj je ločen v dva tabora rod, ki se je udeležil vojne.

... Pod pretvezo, da branijo zmagó, zanašajo vojni duh v mir. Če so včeraj kričali: »Živijo Trst!«, kričé danes: »Živela Dalmacija!« Včeraj je bil sovražnik avstrijsko cesarstvo, danes je Jugoslavija. Ogeni bruhajo na Francijo. Anglijo. Wilsona. Ves svet obtožujejo zarote proti Italiji...

D'Annunzio je prorok te manjšine, kateri se v množicah pridružujejo pustolovci, ki jih ima v izobilju vsaka revna in pregosto naseljena dežela...

To so od prvega trenutka naravni rekruti nacionalistične pustolovščine in jutri bodo rekruti fašistovskega pustolovstva.«

*) Proudhon — francoski anarhist.

Čudovito preobrazbo voditelja italijanskega fašizma nam pokaže pisatelj tudi s sledečim primerom. Pravi:

»Mussolini je imel nemirno mladost. ... Šole ni ljubil, je pa strastno rad sam dolgo prebiral knjige. Ko ga je dala mati v neki verski vzgojni zavod, je Mussolini kmalu ušel svojim duhovniškim učiteljem, na kar je bil zelo ponosen njegov oče (ki je bil socialist). Dejal je: »Dobra kri da dobro kri, fant ni zaman sin kovača Alessandra.«

Vendar je Mussolini dovršil svoje študije in je napravil izpit ljudsko-šolskega učitelja. Skušal je tudi izvrševati vsiljeni poklic, toda ni mogel dihati v šolskem razredu. Potreboval je prostora, pogleda v nove svetove. Tako je zapustil šolo in učno knjigo in šel v Švico... Tam je bil zidar, propaandist, žurnalist. Pozivu za vstop v vojaško službo se ni odzval.

V Lausanni (švicarsko mesto, op. p.) se je pripetilo pri nekem zborovanju, da je Mussolini v debati s protestantovskim duhovnikom zaklical vsemogočnemu bogu vernih, da naj da dokaz svojega obstoja. Pred osuplo onemelim občinstvom je potegnil žepno uro.

»Vi, gospod pastor, pravite, da je bog povsod pričuje in vsemogočen. Dam mu pet minut časa, da me ubije.«

Čakal je, da je preteklo pet minut, in potem je dejal: »Vi ste goliuf, gospod pastor, ni boža!«

— Po zmagi fašizma je pa nasilno razgnal framazonske lože in sklenil mir z Vatikanom.

Nenni opisuje v nadaljnjem, kako je novoinemu socialističnemu valu sledil fašistovski vihar. 1919. l. so se vrstile demonstracije proti dražini. marsikje so ustanovili soviete po ruskem vzorcu. Ponekod so se vojaški združili z revolucionarji. Državna avtoriteta je skoro popolnoma padla. Organiziranim demonstracijam delavskih zvez so se pa pridružili tudi drugi elementi »ljudje, ki jih vleče cesta, ki so povsod, kjer vre. Čez leto dni bodo oblekli črno (fašistovsko, op. p.) sraico in se zelo resno lotili tega, da napravijo strašno zmedo, da tako nudijo svojim voditeljem priliko, da zopet napravijo red. Začasno oblečejo radi rdeče srajce, čeprav nimajo nič skupnega s socialističnimi organizacijami. To so oni, ki plenijo izložbe in ki napadajo ljudi. Srečaš jih, ko težko obloženi nosijo svoj plen domov. Čevlje, ki ne spadajo skupaj, svilene nogavice, kožuhe. Ali so to prometci? Ne, to je kvas.

Proletariat, ki mu je ideal socialna pravičnost, hoče utreti pot v nov red. Ne uničuje blaga, temveč ga rekvirira; ne pleni trgovin, temveč postavlja straže, da prepreči pljenje.«

Nenni očita vodstvu svoje stranke, da ni znalo usmeriti gibanja v pravo smer. »Socialistična stranka je tratila čas z neskončnimi doktrinarnimi diskusijami o obliki revolucije. In popolni nesmisel je, v takih urah skrbno tehtati za in proti, kajti medtem ko se diskutira, dozorevajo situacije in se izpreminjajo.«

In tedaj je začelo meščanstvo misliti na svoj nastop proti delavstvu. Najprej je sledil D'Annunzijevo pustolovski pohod na Reko. Pri volitvah v parlament 16. nov. 1919 se je socialistična stranka uveljavila proti nacionalističnemu šovinizmu. Prejela je 1,840.593 glasov, dočim so jih dobile vse meščanske skupine tri in pol milijona. Druga najmočnejša stranka je bila nova ljudska katoliška stranka pod vodstvom sicilijanskega duhovnika Don Sturza. Nenni piše:

»Sturzo je vsestransko naobražen mož, politično nadarjen, toda intrigant. Danes živi v izgnanstvu. Njegova stranka sega na desno do one črne aristokracije, ki ne priznava italijanske države, in na levo do nekakega boljševisma Migliola, voditelja katoliških strokovnih organizacij poljedelskih delavcev.«

Ob otvoritvi novega parlamenta so socialistični poslanci manifestirali za republiko, pred parlamentom jih je pa napadla nacionalistična tolpa, ki jo je organiziralo reakcionarno meščanstvo, da stre naraščajočo moč proletariata.

1920. l. je prišlo do znane zasedbe tovarn. Ta zasedba ni imela prvotno nobenega političnega značaja, odločile so se za njo strokovne organizacije iz golega razloga, da preprečijo izprtje delavcev, s čimer so grozili podjetniki. Socialistična stranka pa je imela izbirati med tem, da to zasedbo izkoristi za odločilno bitko za dosego moči ali pa da zatrobi na umik. Nenni pravi o tem:

»Zopet se je diskutiralo in tehtalo za in proti. Revolucionarji bi radi zvalili odgovornost za odločitev na reformiste, dočim so se ti temu izogibali s tem, da so zanikavali, da bi bil tu kak revolucionarni problem. Ali je šlo za politično ali za strokovno gibanje? 10. in 11. septembra se je vršilo posvetovanje strokovnih in strankinih voditeljev. Dve različni naziranjii sta se pokazali. Eni so hoteli ohraniti prvotni strokovni značaj drugi so hoteli napraviti iz njega izhodišče za odločilni boj za dosego politične oblasti. Zmagalo je prvo naziranje.«

S posredovanjem države se je dosegla pravica delavskih organizacij do kontrole obratov.

Mussolini je v tem času ponovno hotel navezati stike s socialistično stranko in v svojem listu je proslavljal ta izid boja.

V socialističnem gibanju pa se je pričel očiten razkol pod vplivom Moskve, Mussolini je obrnil jadra v upanju, da ob razcepljenem del. gibanju uveljavi fašizem.

Najprej so se pojavile po veleposestnikih oborožene tolpe proti poljedelskim delavcem. V Pincari so vpricho žene in otrok ubili Ghiradina, voditelja organizacije poljedelskih delavcev. To je bil uvod v veliko ofenzivo veleposestnikov in reakcije od Sicilije do Alp.

»Od enega do drugega konca države odmeva divji, prokleti krik črnih srajc »A noi!« (K nam!), ki je povsod signal za napad. Fašizem vodi ofenzivo... Nasilje je adut. Povsod stopa teroristična organizacija agrarne buržuazije na mesto državne oblasti. Generalni štab zalaga fašiste z orožjem, sodišča zagotavljajo nekaznjivost, država ščiti zločince, banke dajejo denar, ki vzdržuje fašistovske plačance. ... Delavske zbornice pustošijo. To se je pričelo v Trstu. »Pripravljeni smo umirati in moriti!« se glasi po Mussoliniju proglašena parola. Stara Italija frakcijskih bojev zopet vstaja. Italijani se boré proti Italijanom, toda ne več v službi cesarja ali papeža kakor v srednjem veku, temveč v službi privatnih, najbolj umazanih interesov... Tu je tisk, ki vse to odobrava, vlada, ki to trpi, javno mnenje, ki ta izbruh sovraštva oblači v lažljivo oblačilo patriotizma.«

Medtem socialistična stranka še vedno napreduje. Pri občinskih volitvah je 2162 občin popolnoma prešlo v roke socialistov.

1921. l. so se vršile nove volive v parlament z očitvidnim namenom, da starejo socialiste. Nenni pravi o njih:

»Volitve 1921. l. so bile v dobesednem pomenu besede peklenske volitve, Stvorjen je bil nacionalni blok od Giolittija (liberalca, op. p.) do Mussolinija. Temu bloku nasproti so stali socialisti in katoličani. Toda ti so tudi imele gotove zveze z reakcijo. Fašisti so divjali: v Pisi so soc. učitelja Cammea umorili pred očmi njegovih učencev, v Livornu so opustošili Del. zbornico, v Bologni so izropali zadruge, pred vratmi Pavie so umorili soc. kandidata Salvalea itd. Vendar so socialisti dobili 1,569.553 in in komunisti 291.952 glasov. Na listi nacionalnega bloka je bilo izvoljenih tudi 30 fašistov. Zanimivo je, da je bil tedaj Mussolini proti temu, da bi se fašistovski poslanci udeležili otvoritve seje novega parlamenta, kjer bi se čital kraljev prestolni govor, češ, da mora biti fašizem proti monarhiji. Tembolj se je udejstvoval fašizem izven parlamenta s poboji, požigi, plenjenjem. Vendar se proletariat povsod upira, tako da se je nova Bonomijeva vlada ponudila, da posreduje in napravi mir med socialisti in fašisti. V imenu socialistov se je poleg drugih pogajal poslanec Zaniboni, ki je danes v fašistovski ječi, obsojen na — 30 let. 3. avgusta je bil podpisan pakt: socialisti in fašisti se obvezujejo, da ne bodo ovirali drug drugemu propagande in da bodo razpustili svoje oborožene organizacije. Toda fašisti so se dvignili proti temu paktu in Mussoliniju, ki ga je podpisal, pri čemer so mu očitali, da je bil nekdanj socialist in da hoče sedaj izdati tudi fašiste. Proti Mussoliniju so nalepili plakate: »Kdor je enkrat izdal, bo vselej izdajalec.« Ko se je čutil osamljenega, je na fašistovskem kongresu v Rimu zopet obrnil jadra, in izjavil, da podpisani pakt ne velja več. Zopet se začno poboji. »Nekaj dni potem umoré črne srajce tiskarja Müllerja v Trstu in socialist. voditelja Baldorija v Cremoni. ... Po ulicah Rima, Milana, Florence doné klici: »Proč s parlamentom, »živela diktatura!«

(Konec prihodnjíč.)

Mile Klopčič:

Nemško delavsko pesništvo

IV.

Alfons Petzold, Max Barthel, Karl Bröger

Dočim je bil Heinrich Lersch pri nas povsem neznan, smo nekoliko bolj poznali nemška delavca-pesnika Alfonsa Petzolda in Maxa Barthla, ki predstavljata s Karlom Brögerjem isto fazo nemškega delavskega pesništva, ki je dosegla svoj višek v Lerschu in Engelku, o katerem bom pisal v prihodnji številki.

Alfons Petzold je izmed vseh najbolj plodovit. Napisal je celo vrsto knjig, pesmi, novele in nekaj romanov. Je popoln samouk. Poleg svojega posla in potikanja iz kraja v kraj — bil je vse: pometač, čevljarski in pekovski vajenec, čistil je izložbena okna, kidal pozimi sneg po avstrijskih mestih — je mnogo čital in mnogo pisal. V vseh njegovih delih je čutiti čistega samó-pesnika, mehkega lirika, ki se raduje sveta, kadar vandra iz kraja v kraj, ki poje o ljubicí in ženi v preprosto lepih pesmih, trpi z delavci, kadar je v fabriki, a ima za vse le toplo človeško besedo ljubezni. Nikoli ni agitator, nikoli ne piše apelov in protestov, nikoli ne stisne roke v pest — samo poje. Mnogo dalj od ugotovitve:

»Daleč je bog,
lakota vse nas mori.
Ta čas-krvolok
je brez veselja in poln skrbi —«

ni šel, ni maral iti.

Od vseh ostalih delavskih pesnikov njegovega časa ga loči spretnost in lahkota oblikovanja, neka zaljubljenost v krotke fantazije ter nekam bolešno, pasivno razpoloženje.

Tudi Petzoldu je bila vojna silno doživetje. Skušal ga je pesniški izraziti v mnogih pesmih, ki so močne, kadar je preprost in kadar se naslanja na ton ljudske pesmi, a manj učinkovite, kadar piše rapsodije, raztrgane himne, kjer prehaja malone v pozo ter govori s fantastično močnimi besedami:

»Ure so kužne, kužni tvori na shiranem telesu časa.
Zeleno ni več zeleno, modro ni več modro, rumeno ni več rumeno,
vse barve so umrle.
Le škrlatno rdeča barva krvi in strupena črnina zemlje z grobov še živi.
Vsi šumi so mrtvi razen poslednjega: krohotu smrti,
ki stoji na robu svetla ter zasaja svojo koso v možgane solnca.
Iz strašne rane se vsiplje ogenj.
Zemlja gori.
Ženē in otroci vijejo rokē pred obrazom,
umikajo se in šepčejo v neizrekljivi grozi:
Vojna, vojna!«

Koliko bolj živo in močno je doživetje vojne v legendi »Das feurige Männlein«, pisani v dialektu, v tonu ljudske pesmi. Naj jo citiram v originalu, ker bi v prevodu kolikor toliko izgubila svojo ljudskost, ki ni nova, z delavsko zavestjo prepojena, marveč ljudskost stare, kmetiške kulture:

»Ein feuriges Männlein reitet über die Welt,
zünd't an jeden Wald, zünd't an jedes Feld,
reit' die Kreuz und Quer durch die Dörfer und Städt',
ach, wenn nur das Männlein sein Rössel nit hätt!

• Doch das Rössel ist eilig wie der stinkichte Blitz,
tät Menschenblut saufen, das berget viel Hitz,
tät Menschenfleisch fressen, das hält's in der Kraft,
auf dass es tausend Meilen zu einem Tag schafft.

Wo sein Hufschlag tut klappern, da dösst alles Kraut,
kein Weib und kein Kind mehr zur Sonn' hinauf schaut;
da ist alles Leben keinen Blechbatzen wert
und brennen die Häuser wie Holz auf dem Herd.
Weh! schreien die Menschen, die Bäum' und die Stein' —
nur das feurige Männlein lacht grausig hinein.«

Ta pesem je mnogo bolj pristna, živa in bolj prepričuje, bolj pride do človeka, kakor zgoraj citirani odlomek, ki je pesnik natrcal vanj preveč nepristnega zanosa.

Petzold pozna delavce; njegove portretistične pesmi o delavcih raznih panog pričajo o tem najkrepkeje. Toda borec Petzold ni bil, moč mrznje in srda ni našla pri njem svojega močnega izraza. Preveč človečanske ljubezni je v njem, v tem jetičnem iskalcu Petzoldu, ljubezni do vseh ljudi, do slehernega tovariša. N. pr.:

Tovariši

V sebi na dnu razumem vse ljudi,
vse, ki gredó iskaje skoz noči.

Pa naj si beda v cunje jih zavija,
naj hrbet se jim pod bremenom zvija,

naj jih bogastvo obdaja kakor zid,
ki jim zapira pogled v solčni svit —:

če le gredó iskaje za lučjó,
potem razumem v sebi jih lahko.

Zakaj njih pot, ki jo gredó skoz noč,
je pot, ki sem jo hodil jaz nekoč.

Pred sedmimi leti je umrl na Tirolskem za jetiko.

Max Barthel je izmed nemških delav. pesnikov najbolj popularen. Če bi sodili po tem, bi ga morali postaviti na prvo mesto med njegovimi tovariši. Toda sodba bralcev ni vedno zanesljiva. Barthel je pesnik, v njegovih pesmih diha delavska zavednost, toda njegova oblikovalna moč je precej slabotnejša kot na pr. Lerscheva. Po svoji obliki, jeziku, podobah in melodiji rastó njegove pesmi vse preveč iz klasične in romantične tradicije nemške literature. Prav radi te nekam zastarele oblike ter radi pretežno retorične vsebine so Barthelove pesmi laže postale popularne kakor težji in novi verzi kakega Lerscha. Z vsemi svojimi številnimi puntarskimi pesmimi*), polnimi puntarskega zanosa, ne doseže Lerscheve močne »Mi delavci vsi«, ki smo jo priobčili v prejšnji številki.

Barthel je sin zidarja, rojen novembra 1893. v Loschwitzu pri Draždanah. Po osmih letih ljudske šole je šel delat v tovarno. Toda — »vse si ti, omamljiva dalja«; in gre na pot, menjava poklice ter prepotuje pol Evrope.

»Prešli so dnevi in prešle noči,
ko jarem žulil me je do krvi.
Zdaj veter kakor dih iz dobrih ust pahljá me,
ne zapusti me, vedno veje vame.«

Toda s ceste mora spet v fabriko, ž njim hrepenenje:

»Stroj s svojo neugnanostjo je prešel vame.
Vaš dinamo je izpel svojo pesem,
odkar srši dinamo mojega hrepenenja.«

In:

»Mi vidimo svet z novim obrazom!
Spet plava nad vodami kaosa duh
in ustvarja novo stvarstvo,
Mi smo pripravljeni!«

S tem spoznanjem je šel v vojno ter preživel štiri leta v gozdovih Argonnov in Vogešov. (Prva zbirka njegovih pesmi je: »I z A r g o n n o v.«.) Ko se je po vojni vnela v Nemčiji državljanska vojna, se je našel Barthel na levem krilu delavske fronte. Po večmesečnih zaporih je prepotoval sovjetsko Rusijo. (Zbirko novel »K r a j, k j e r s e j e l j u d s t v o m a š č e v a l o«, ki so izhajale v Štukljevem prevodu v »Glasu svobode«.) Toda bolj

*) N. pr. njegov »Upor« ali »Vihar v marcu«, obe v Klopčičevem prevodu, prva v Klopčičevi zbirki »Plamteči okovi«, druga v »Pod lipi«, letnik 1925. — Op. ur.

kot na svoje govore v Berlinu in Moskvi je ponosen na svoj prvi referat na večeru socialistične mladinske organizacije. Saj se je tam začela njegova pot.

Sebe kot pesnika posveča popolnoma delavskemu gibanju. V posvetilu svoje zbirke »Utopija« »dragemu prijatelju in sodruhu Radeku« pravi: »Mi, — politik, ki mora biti danes pesnik, in pesnik, ki je danes politik — mi, ki smo se tekom dob naučili misliti, mi vidimo vzhajati iz kaosa sedanjosti zvezdo novega svetovnega reda. In s to zvezdo nad seboj delamo vsi veselo in potolaženi za isti smoter; vi, politik, ki hrepeni zdaj iz ječe po svetem delu, jaz, pesnik, ki mu ideje in čuvstva sedanjosti prevzemajo srce.«

Izdal je mnogo zbirk pesmi ter zbirko svojih izbranih pesmi »Delavska duša«. V zadnjih letih je izdal romane »Blockhaus an der Wolga«, »Der Putsch« in »Der Mensch am Kreuz«.

Karl Bröger, zdaj socialistični urednik v Nürnbergu, je prav tako postal znan s svojimi pesmimi, z avtobiografskim romanom »Junak v senici« ter lajzi z vojno prozo »Bunker 17«. V njegovih zbirkah je mnogo prigodnic, ki ne segajo nad povprečnost, v kesnejših zbirkah (»Cvetiče kladio«) pa so mu verzi vedno bolj svobodni in samostojni.

Zbirke so še izdali Franz Biederich, Jürgen Brand, Kurt Lessen in drugi.

Opomba: V prejšnji številki se je v razpravo vrinilo več pomot. Na str. 229 popravi četrti verz pesmi »Mi delavci vsi«: »čujte, kako iz naših pesti...« ter peti verz: »Mi delavci vsi nosimo pod modro haljo...« Dalje: 24. vrsta od spodaj... bijočih taktov (ne taktih) ter 19. vrsta od spodaj: Pred petimi leti (ne tremi). Lerschovih popravi v Lerschevih.

(Konec prihodnjič.)

Jack London:

Odpadnik.

(Konec.)

Nato se je zopet vrnil v tovarno jutovca, kjer je najprej delal. Toda kmalu je napredoval. Poslali so ga najprej v skrobarnico, nato v tkalnico. Odslej se ni zgodilo nič več važnejšega, le svojo ročnost je še bolj zvišal.

Stroj je tekel hitreje kot v času, ko je začel delati, možgani pa so mu delovali počasneje. Sedaj ni nič več sanjal. čeprav je nekoč presanjal mnogo sanj. Bil je celo enkrat zaljubljen. To je bilo takrat, ko je uravnava platno, da je teklo čez tople bobne, in hči obratovodje je bila, ki je bil vanjo zaljubljen. Bila je mnogo starejša od njega. odraslo mlado dekle, in videl jo je samo petkrat ali šestkrat iz daljave. Toda to ni storilo nič. Na platnenem toku, ki je polzel mimo njega, je stalno gledal sijajne slike bodočnosti, ki bo v njej opravljal nedosežna dela, izumljal čudovite stroje, postal posestnik tovarne in končno objel svojo ljubljeno in jo rahlo poljubil na čelo.

Toda te sanje je sanjal v tisti dalini nreteklosti, preden je še postal prestar in preutrujen, da bi mogel ljubiti. Sicer pa se je ona omožila in se preselila, njegovi možgani pa so začeli snati. In vendar je bilo čudovito čuvstvo in spominjal se ga je, kot se spominjajo možje in žene onih časov, ko so še verovali v vile. On ni nikdar veroval v vile ali v božička, pač pa

je trdno veroval v smehljajočo se bodočnost, ki jo je vpletala njegova fantazija v puhteči platneni tok.

Še zelo mlad je postal odrasel človek — da, odrasel je postal že tisti dan, ko je dobil prvo tedensko mezdo. Tedaj se je začutil neodvisnega in njegovo razmerje do matere se je ipremenilo. Sedaj, ko si je sam služil denar in pomagal preživljati družino, se je čutil skoraj enakega materi. Mož, popolnoma razvit mož pa je postal z enajstimi leti, ko je delal pol leta ponoči. Noben otrok ne dela ponoči, ne da bi prenehal biti otrok.

V življenju je doživel nekaj velikih dogodkov. En tak dogodek je bil, ko je kupila njegova mati kalifornijske slive. Dvakrat pa je pripravila za otroke kremo. To so bili resnično veliki dogodki. Spominjal se jih je z veseljem. In nekoč mu je pripovedovala mati o neki prav posebno čudoviti jedi, ki jo bo nekoč pripravila — »božansko jed« jo je imenovala — nekaj, kar je še »mnogo boljše kot krema«. Več let se je veselil dneva, ko bo sedel k mizi in jedel božansko jed — dokler ni končno opustil te misli kot nedosegljiv ideal.

Nekoč je našel na cesti petindvajset centov. To je bil tudi velik dogodek v njegovem življenju — a tragičen. V istem trenutku, ko je zagledal srebrni novčič in še preden ga je pobral, je vedel, kaj je njegova dolžnost. Doma niso imeli — kakor navadno — nič jesti in moral bi prinesiti denar domov, kakor je zmeraj prinašal tedensko mezdo. Jasno mu je bilo, kaj bi moral napraviti, toda nikdar ni smel doslej sam porabiti svojega denarja in strašno ga je imelo, da bi si kupil bonbone. Ni mogel premagati hrepenenja po slaščicah, ki jih je okusil le ob prav slavnostnih prilikah.

Nič si ni skušal odgovarjati. Vedel je, da je greh, in grešil je s polno preudarnostjo, ko je zapravil celih petnajst centov za bonbone. Deset centov je prihranil za poznejšo razudanost; ker pa ni bil vaju, imeti pri sebi denar, jih je izgubil. Takrat je pretrpel vse muke slabe vesti in izguba denarja se mu je zdela izraz božje kazni. Imel je občutek, da stoji v njegovi bližini neki strašni, raztogoteni bog. Bog je videl in bog ga je hitro kaznoval s tem, da mu je odvzel del grešnega denarja.

Ta dogodek mu je ostal v spominu kot edini veliki zločin v njegovem življenju; če je pomislil nanj se mu je vedno znova zbudila vest in ga je mučila. Bil je pač tako vzgojen, da je na dogodek mislil z obžalovanjem. Bil je nezadovoljen, da je na tak način zapravil petindvajset centov. Bolje bi jih uporabil, če bi ogoljufal boga, tako, da bi zapravil ves denar naenkrat. V mislih je zapravil petindvajset centov najmanj tisočkrat in vselej je dobil zanje več.

Imel pa je še en spomni na preteklost, nejasen in obledel, ki pa je bil za večne čase ukovan v njegovo dušo z neusmiljenimi očetovimi brkami. Bil je bolj podoben hudim sanjam kot pa spomin na nekaj resnično doživetega; bil je ta spomin enak prvobitnim spominom človeštva, ki se pojavijo v spanju in ki segajo v dni, ko so naši prvi predniki živeli še na drevju.

Ta spomin se mu ni nikdar pojavil pri dnevni svetlobi, ko je bil že popolnoma zbučen. Pojavil se mu je le ponoči, ko je ležal v postelji, v tistem trenutku, ko ga je zapustila zavest, hoteč se potopiti v spanec. Radi strahu se je nenadoma zbudil in takrat, ko ga je prevzelo prvo dušeče čustvo strahu, mu je bilo, kakor da bi ležal počez preko vznožja postelje. V postelji je mogel nejasno razločevati očetove in materine obrise. Ni

vedel, kakšen je bil njegov oče po videzu. Samo en vtis je imel od svojega očeta, da je namreč imel zelo trde in nerizanesljive noge.

Spominjal se je vseh dogodkov iz svojih najzgodnejših let, iz poznejših let pa se ni spominjal ničesar. Dan je bil enak dnevu. Včeraj ali predvčerajšnjim je bilo isto kot tisoč let — ali ena minuta. Nikdar se ni nič pripetilo. Nobenih dogodkov ni bilo, ki bi naznanjali tek časa. Čas sploh ni hitel. Mirno je stal. Samo bobnaoči stroji so se premikali, a se niso premaknili z mesta — čeprav so se premikali z zmeraj večjo hitrostjo.

Ko je dosegel štirinaisto leto starosti, so ga prestavili v skrobarnico. To je bil silen dožodek. Sedaj se je končno vendar nekaj zgodilo, na kar se je lahko dalje časa spominjal. Odslej se je začelo novo časovno štetje. Začela se je v njegovem življenju nova doba. »Ko sem začel delati v skrobarnici,« ali »odkar«, ali »preden sem začel delati v skrobarnici« — to so bili stavki, ki jih je često izgovarjal.

Svoj šestnaisti rojstni dan je praznoval s tem, da so ga prestavili v tkalnico, kjer so ga posadili k statvam. Tu je našel zonet novo vzpodbudo za delo, kajti delo je bilo akordno. Odlikoval se je, kajti ilovico, iz katere je bil ustvarjen, so preobrazile tovarne v popoln stroj. Ko sta pretekla dva meseca, je delal že pri dveh statvah, pozneje pa je moral oskrbovati že tri in štiri.

Ni bil še dve leti v tkalnici in že je natkal več vatlov kakor vsak drug tkalec in dvakrat toliko kakor redki najspodobnejši. Tudi doma so se začele razmere boljšati, ker je zaslužil na teden skoraj prav toliko kakor odrasli. Toda od svojega zaslužka ni imel nikoli več, kolikor je najnujnejše potreboval. Otroci so doraščali. Sedaj so več pojedli. Hodili so v šolo in šolske knjige so stale denar. In tako se je zgodilo: čim več je delal, tem bolj so naraščale cene. Celo najemnina je narasla, čeprav je hiša zmeraj bolj propadala.

Sedaj je dorasel, a bil je bolj suhljat, kakor kadarkoli prej. Postal je tudi razdražljivejši in njegova razdražljivost in čemernost sta se stalno večali. Otroci so po dolgem in grenkem izkustvu spoznali, da ni dobro, bližati se mu. Njegova mati ga je cenila, ker je služil denar, toda njeno spoštovanje do njega je bilo pomešano s strahom.

Življenje mu ni prinašalo nobenega veselja. Ni zapazil, da dnevi ginevajo. Noči je prespal v tresoči nezavesti. Ves drugi čas pa je porabil za delo in v njegovi zavesti ni bilo nič razen strojev. Preko njih njegovi možgani niso segali. Ni imel nobenega ideala več, pač pa samo eno iluzijo — namreč, da je dobival zjutraj izborna kavo. Postal je delovna žival. Ni živel duševnega življenja, pač pa je vendar v najskritejših kotičkih svojih možganov pretehtaval in preresetaval vsako posamezno delovno uro, vsak gib svojih rok, vsak tresljaj v mišicah; prav v tem pretehtavanju pa je bil vzrok, da je napravil čin, ki je osupnil njega samega in ves tisti mali svet, ki je v njem živel.

Bilo je nekega večera v pozni pomladi, ko se je vrnil domov in se je čutil nenavadno trudnega. Nekaj je viselo v zraku, ko je sedel k mizi, toda tega ni uvaževal. Temačno in molče je sedel tamkaj in je jedel popolnoma mehanično, kar so postavili predenj. Otroci so se ustili »hm« in »ah« in so cmokali od zadovoljstva. Toda on jih ni slišal.

»Ali veš, kaj ješ?« ga je vprašala naposled z brezupnim pogumom mati.

Brez razumevanja je pogledal na krožnik pred seboj in nato prav tako brez razumevanja nanjo.

»Nebeško jed.« je rekla zmagoslavno.

»Oh.« je rekel.

»Nebeško jed!« so zaklicali v zboru otroci.

»Oh.« je rekel. Ko je pojedel par žlic, je pristavil: »Menim, da nočoj nisem lačen.«

Odložil je žlico, odrinil stol in trudno vstal od mize.

»In sedaj grem v posteljo.«

Še bolj kot navadno je vlekel noge za sabo, ko je šel skozi kuhinjo. Da bi se slekel, je pomenjalo zanj titansko delo, strašno utrujenje in jokal se je od groze, ko je zlezal v posteljo s čevljem na eni nogi. Čutil je, kakor da bi se v njegovi glavi nekaj vzdigovalo in otekalo, in zdelo se mu je, da mu postajajo možgani gosti. Njegovi suhljati prsti so se občutili prav tako debeli kakor njegova roka; v prstih je imel občutek, kakor bi ne bili njegovi in kakor bi bili prav tako oteklji kot možgani. Ledje ga je neznansko bolelo. Vsaka kost njegovega telesa ga je bolela. In v glavi mu je začelo vreščati in tolči, škripati in ropotati — kakor bi bili milijoni statev v teku. Ves prostor se mu je zdel napolnjen s tekočimi snovalnicami. Mešale so se med zvezdami. Sam pa je moral oskrbovati tisoč statev in tekle so zmeraj hitreje in hitreje in možgani so se mu odvijali ter se končno izpremenili v nit, ki je uničila tisoč tekočih snovalnic.

Drugo jutro ni šel na delo. Preveč je imel opravka z večnim šumenjem tisočerihih statev v svoji glavi. Mati je odšla na delo. Preje pa je še poslala po zdravnika. Menil je, da ima resen slučaj hripe. Jenny je stregla bolniku po zdravnikovih navodilih.

Bila je res prav huda bolezen in preteklo je teden dni, preden se je Johnny oblekel in se brez moči opotekal skozi sobe. Še teden dni bo moral ostati doma — je rekel zdravnik —, preden bo toliko zdrav, da se bo zopet mogel vrniti na delo. Prvi delavec iz tkalnice ga je obiskal v nedeljo, ko je Johnny prvič prišel nekoliko k sebi. Materi je rekel prvi delavec, da je njen sin najboljši tkalec v vsem oddelku. Mesto mu bodo prihranili: v ponedeljek teden more zopet priti na delo.

»Zakaj pa se ne zahvališ, Johnny?« ga je vprašala mati v skrbeh.

»Bil je tako bolan, da še ni prišel prav k sebi,« se je opravičila pri gostu.

Johnny je sedel s privzdignjenimi rameni in je gledal neprestano v tla. Še dolgo potem, ko je prvi delavec odšel, je sedel prav v isti legi. Bil je topel dan in popoldne je sedel zunaj na pragu. Včasih je premaknil ustnice. Zdelo se je, kakor da bi se izgubil v brezkončna preračunavanja.

Drugi dan se je zopet usedel na prag, kakor hitro je bilo toplo. Vzel pa je s sabo svinčnik in papir, da bi računal dalje, in računal je s trudom in z osupljivo visokimi števili.

»Kaj pa pride za milijoni?« je vprašal opoldne, ko je prišel Will iz šole. »In kako se računa s takimi števili?«

Popoldne je dovršil račun. Vsak popoldan se je usedel na prag — pa brez svinčnika in papirja. Pozorno je ogledoval samotno drevo, ki je raslo na drugi strani ceste. Vsakikrat ga je proučeval dolge ure in ga je z velikim zanimanjem opazoval, kadar je pregibal veter veje, da so listi s šumenjem udarjali drug ob drugega. Ves teden je bil zatopljen v misli. V nedeljo, ko je zopet sedel na pragu, se je večkrat glasno zasmel, kar je razburjalo njegovo mater, ki ga ni že več let slišala smejeti se.

Še preden se je drugo jutro zjasnilo, je stopila k njegovi postelji, da bi ga zbudila. Ta teden se je dodobra naspal in zato se je hitro zbudil. Ni

se branil in tudi ni poizkušal oprijeti se odeje, ko jo je strgala s postelje. Ostal je popolnoma miren v postelji in je rekel:

»Nima pomena, mati!«

»Zakasnil se boš,« je rekla mati, meneč, da se še zmeraj ni popolnoma zbudil.

»Zbujen sem, mati, in pravim, da nima pomena. Pustiš me lahko v miru. Ne nameravam vstati.«

»Toda zgubil boš svoje mesto!« je vzkliknila.

»Ne nameravam vstati!« je ponovil z nenavadno brezstrastnim glasom.

To jutro je odšla sama na delo. Bila je to mnogo hujša bolezen kakor vsaka, ki jo je poznala. Mrzlico in mrzlične fantazije je razumela, toda to pa je bila gola blaznost. Zopet ga je pokrila in je poslala Jenny po zdravnika.

Ko je prišel, je spal Johnny mirno in se je spokojno zbudil; dovolil je, da mu je zdravnik otipal žilo.

»Nič ni,« je pojasnil. »Strašno oslavljen — to je vse. Nima mnogo mesa na sebi.«

»Tak je bil zmeraj,« je omenila mati.

»No, pojdi, mati, in me pusti spati.«

Johnny je govoril mehko in mirno in se je obrnil na drugo stran ter zaspal.

Ob desetih se je zbudil in se je oblekel. Odšel je v kuhinjo, kjer je delala njegova mati; obraz ji je bil preplašen.

»Samo posloviti se hočem, mati,« je rekel, »kajti sedaj grem.«

S predpasnikom si je pokrila obraz, je nenadoma sedla in zajokala. Potrpežljivo je čakal.

»Kam?« ga je končno vprašala, si snela predpasnik in ga pogledala, radovedno, toda z izrazom, kakor da bi bila popolnoma ohromljena.

»Teга ne vem — pa je tudi vseeno.«

Medtem ko je govoril, je nenadoma stalo pred njim s slepečo jasnostjo drevo na drugi strani ceste. Bilo je, kakor da bi bilo zmeraj tam, da bi ga vsak čas mogel videti, če bi želel.

»In tvoja služba?« je rekla s tresočim glasom.

»Nikdar več nočem delati!«

»O Bog, Johnny,« je tožila. »Teга ne smeš govoriti.«

Kar je rekel, je bilo zanjo pravo bogokletje. Kakor mati, ki sliši svojega otroka tajiti boga, prav tako je Johnnyjeva mati osupnila nad njegovimi besedami.

»Kaj se je zgodilo v tebi?« je rekla in je skušala obenem zapovedovalno vplivati nanj.

»Številke,« je odgovoril. »Samo številke. Ves teden sem imel opravka s silno množico števil in to je prav značilno.«

»Ne uvidim, v kakšni zvezi so številke s tvojo službo,« je vzdihnila.

Johnny se je potrpežljivo nasmehnil in mati se je kar stresla, ko je nenadoma spoznala, da ni nič več zlovoljen in razdražljiv.

»Sedaj ti hočem pokazati,« je rekel. »Do smrti sem utrujen. Kaj pa me je utrudilo? Gibal sem se, odkar sem se rodil. Sedaj sem preveč utrujen, da bi se gibal, in se nočem več. Se še spominjaš, kako sem delal v steklarni? Tam sem izgotovil dnevno tri sto ducatov steklenic. Poglej, računam, da sem moral pri vsaki steklenici napraviti deset različnih gibov. To je šest sto trideset tisoč gibov. Nekaj nad milijon gibov na mesec. Računajmo

okroglo en milijon —,« govoril je mirno in dobrotljivo kot dobrotnik človeštva — »racunajmo okroglo en milijon, to da avanajst milijonov gibov na leto.

V tkalnici sem napravil dvakrat toliko gibov. To znese pet in dvajset milijonov gibov letno in občutek mam, kakor da bi se na ta način gibal skoro milijon let.

Glej, ta teden se nisem prav nič gibal. Mnogo, mnogo ur nisem napravil niti enega giba. Kečem ti — bil je pravi praznik, mnoge, mnoge ure sedeti in nič delati. Se nikdar nisem bil srečen. Nisem utegnil. Ves čas sem se moral gibati. Tako pa človek ne postane srečen. Nič več ne bom delal. Hočem samo počivati in počivati in zmeraj počivati.«

»Toda, kaj bo z Willom in otroci?« je obupno vprašala.

»Da, to je tisto — Will in otroci,« je ponovil.

Toda v njegovem glasu ni bilo grenkobe. Ze davnaj je poznal častilakomne načrte, ki jih je gojila njegova mati za najmlajšega, toda ob tej misli ni čutil nobene grenkobe več. Za nobeno stvar se ni več brigal. Niti to ga ni več vznemirjalo.

»Dobro vem, mati, kaj si nameravala z Willom — pošiljala si ga v šolo in hotela si, da bi postal knjigovodja. Toda iz tega ne bo nič — jaz sem gotov. Sedaj bo pač on moral poprijeti.«

»In sedaj, ko sem ti tako pomagala na svetu,« je rekla jokaje in si je skušala zakriti obraz s predpasnikom.

»Ti nisi nikdar pomagala,« je odgovoril prijazno, toda žalostno. »Jaz sem si sam pomagal in Willu sem pomagal. Večji je, kakor sem jaz, debelejši in večji. Menim, da nisem kot majhen paglavec dobil dovolj jesti. Kot majhen paglavec sem delal in sem tudi zanj služil hrano. Toda sedaj nočem več. Will naj poprime in naj nekaj dela kot jaz, ali pa ga naj hudič vzame — meni je prekleto vseeno. Jaz sem utrujen. In sedaj grem. Mi nočeš reči zbogom?«

Ni mu odgovorila. Zopet si je pokrila obraz s predpasnikom in je jokala. Za trenutek je obstal med vratmi.

»Napravila sem, kar sem mogla — bog ve, da sem to storil!« je ihtela.

Zapustil je hišo in je stopil na cesto. Bled smehljal je polzel po njegovem obrazu, ko je zagledal samotno drevo. »Nič delati!« je gostolel predse. Sanjavo je pogledal proti nebu, toda solčni žarki so ga slepili in moral je zapreti oči.

Bila je dolga pot, ki je hodil po njej, in ni šel hitro. Pot ga je vodila mimo tovarne jutovca. Zamolklo ropotanje je zvenelo iz nje in Johnny se je smehljal. Smehljal se je kratko in zadovoljno. Sovražil ni nikogar, niti ne kujočih, ropotajočih strojev. Ni bilo grenkobe v njem — nič ni bilo v njem razen neodoljivega nagona po miru.

Hiše in tovarne so postajale redkeje, neobdelana zemljišča mnogoštevilnejša in večja. Končno je ležalo mesto za njim in šel je po poljski poti vzdolž železniškega nasipa. Ni hodil, kakor hodi mož. Bil je samo pokveka človeškega bitja. Bil je razjeden, zakrnjen in brezimen kos življenja, ki je capljal kakor bolna opica — z visečimi rameni in vpognjenimi pleči, ozkoprsen, smešen in grozen.

Šel je mimo male železniške postaje in je legel v travo pod drevo. Ves popoldan je ležal tam. Včasih je malo zaspal in zmeraj, kadar je spal, so se mu mišice trzale. Kadar je bil zbujen, je ležal, ne da bi se ganil,

in je opazoval ptiče ali pa je gledal skozi veje v nebo. Parkrat se je glasno zasmel, ne da bi kaj videl ali pri tem čutil.

Ko je sledila mraku nočna tema, je privozil na postajo tovorni vlak. Medtem ko je peljala lokomotiva nekaj voz na stranski tir, se je plazil Johnny vzdolž vlaka. Odprl je vrata praznega voza in je težko in nadložno splezal vanj. Vrata je zaprl. Stroj je zapiskal. Johnny je legel na tla in se v temi smehljajal.

(Prevedel Talpa.)

Čudni pregovori in dogodki.

Kdor reče A, mu ni treba, da bi zato rekel še B.

Vsak začetek je lahak. Nadaljevati je težko.

Bogati in revni tudi ob smrti niso enaki.

Kdor rad uboga, ne zna ukazovati.

Stara metla dobro pometa.

Čas je poceni.

O okusih se sme in je treba razpravljati.

Slepa kura ne najde zrna.

Treba je tuliti proti volkovom.

Z velikimi gospodi češnje zobati je prijetno.

Ljudje delajo obleke.

Neumnjež odneha.

Kdor se z malim zadovolji, velikega vreden ni.

Katoliški cerkvi priznavajo vsi, da se zna prilagoditi vsaki dobi. To dokazuje tudi sledeči primer: Angleški katoliški duhovnik Joseph Craig mašuje rad posebej za nogometaše. Nedavno je imel v okraju Wolverhampton sledečo pridigo, ki si je nismo izmislili mi, temveč ta duhovnik sam, katoliški list »Das neue Reich« jo je pa ponatisnil:

»Življenje lahko primerjamo z nogometno tekmo, v kateri igra vsakdo od nas. Vi ste tu, da svojo pot v nebesa ali do bite ali pa z a i g r a t e, in zato ne smete podcenjevati moštva, proti kateremu morate igrati. Naj Bog pomaga igralcem, ki popusté in podležejo nasprotnim

trikom ter s tem padejo v težek greh. Ti postanejo temni madeži na klubovem imenu. Ti niso za družbo. Ponizanje so za barve svojega kluba. To niso pravi sportniki: in slabi sportniki so tudi slabi katoličani... Kmalu bo vrhovno vodstvo zatrobilo konec igre in konec vseh stvari; tedaj nam bo bog stavil vprašanje: ali smo prestali svojo igro? Ali smo bili pravi sportniki napram Bogu, napram svojim soljudem in napram cerkvi?»

Po svetu je zopet velika brezposelnost. Milijoni delavcev po Nemčiji, Ameriki, Italiji, Angliji so brez zaslužka. Katoliški list »Volksfreund« priporoča v tem času sledeče sredstvo proti lakoti:

»Kdor ne dela, naj moli, kdor pa noče moliti, naj tudi ne je. Kdor za človeško družbo ne dela, naj moli za njo. To je veselo poslanstvo, po Bogu zaželjeni poklic brezposelnih, krščanski smisel brezposelnosti.«

»Imamo literaturo brez bravcev, literaturo poleg ljudstva, v taki meri, kakor to še nikdar in nikjer ni bilo. Naša literatura je intimna zadeva literatov, založnikov, kritikov in še nekaj ljudi, ki nosijo očale,« tako se izraža nemški literarni tednik o nemški literaturi. Slučajno velja to tudi za slovensko.

Župniki iz vse dekanije so se zbrali. Opoldne gredo k skupnemu kosilu. Preden se usedejo k pojedini, stoji vsak za svojim stolom z rokami, povzdignjenimi k molitvi in s sklonjenimi glavami. Nato da dekan znak, da se usedejo. Tedaj vpraša neki župnik svojega soseda: »Povejte mi, do koliko štejete pri opoldanski molitvi?« »Jaz štejem do petindvajset; nekateri štejejo sicer do petintrideset — toda to je po mojem mnenju hlinjena pobožnost.«

Cerkvenik Angelo:

Kolobocij Megla, učitelj moj in moj vzor.

(Odgovor kritikom.)

Uvod.

Saj bi o njem ne pisal, da nisem nekje čital, kako neobhodno potrebno je v tej težki dobi ubirati nekoliko bolj individualistične strune, kako velika in nepričakovana sreča je doletela slovensko ljudstvo, kajti čujte in strmite na vse pretege: V poslednji dobi se je med nami pojavil Kolobocij Megla, ki prepeva o svojih včasih malce umazanih nohtih, o umetniško zavozljanih pentljah, o pudru in o zobotrebcih in o svoji ljubici, ki je sedla ob polnočni uri nekemu drugemu pijanemu geniju na posvečena kolena itd. itd.

Takšno prepevanje je silno važno in slovenskemu ljudstvu neobhodno potrebno ter koristno. Slovenskemu ljudstvu se pojavlja novi Mesija... Prejšnje leto je enega odkril Jaka Črkozmaček, letos ga — evo — odkriva Miha Srakovec, prihodnje leto ga bo odkril, seveda, — o tem sem trdno prepričan — dr. Paradižnik Rajski...

Vse to me je napotilo, da sem vzel pesnitve in črtice ter črtičice Kolobocija Megle v svoje brezbožne roke, zakaj tudi jaz bi rad videl, da bi včasih o meni Jože Črkozmaček ali tisti onga Srakovec napisal lepo besedo kjerkoli že...

O Kolobocij Megla, neprekosljivi moj učitelj in vzor, kako sem srečen, da sem te spoznal, kako sem srečen, da se morem prištevati k slovenskemu ljudstvu, čigar veliki glasnik si baš ti in nihče drugi!

Odkar sem ga spoznal, se hitim poboljšavati. Poboljšujem se vsak dan po dve uri, najrajši od dveh do štirih zjutraj, kadar spim, zakaj človek je najboljši, kadar spi. To neizpodbitno resnico je Kolobocij Megla javno pribil! Seveda je tudi pes

najboljši, kadar spi... Toda: samo en Krištof Kolumb je bil in samo eno Kolumbovo jajce, prijatelji! Preprosto, kadar genij pove! V tem se očituje, vendar, genialnost! Nič ne de, če čivkajo o tem že tri sto let že vsi slovenski vrabci! Pribil pa vendarle tega še nihče ni! Priti je moral on!

Mislím, zatorej, da sem se v poslednjih šestih mesecih tako zelo poboljšal, da morem z mirno dušo in čisto vestjo tvegati poskus, cenjeni čitatelji, in predstaviti vam svoj novi način uganjanja umetnosti, natančno po vzorcu umetnosti velikega Kolobocija Megle.

Vzorec nove povesti:

Menda mora res tako biti...

Nekdaj je živel človek, ki je pisal... Pisal je o klopeh v javnem parku, o jalovih kostanjih ob regulirani Ljubljani in o psih, ki nimajo ne gospodarja ne rodoljubnega čuvstvovanja in ne narodne zavesti, o psih, ki se tako rekoč prodajajo za vsako kost... Bil je dober kakor češka šunka in prista slovenska velikonočna potica... Dal bi si bil iz ljubezni do svojega plemenitega rodu odrezati vse po vrsti: najprej jezik, potem pa še vse drugo... celo glavo... Vse lepo po vrsti! Samo umetniške frizure ne in ne pentlje, kajti kaj bi slovensko ljudstvo brez njegove divne pentlje, kaj brez njegovih umetniških kodrov...

Pisal je, mnogo je pisal in služil mnogim gospodarjem hkratu, zakaj bil je plemenit, kakor sem že povedal, in dober in ni mogel ne služiti vsem in vsakomur, če so vsi potrebovali njegove službe.

Včasih, kadar je bil povsem trezen, je tudi premišljeval (vedno pa je bil navdahnjen!!) in njegova misel je vsekdar usekala globoko, tako globoko, da ji dna ni videl... Kadar so ga obšli sveti trenutki, je premišljeval, če je zadostno bojevit, če je res avantgardist. Pozabil sem povedati, da si je kupil širok klobuk in zavaroval kodre pri »Vzajemni zavarovalnici...«, da bi ne oplešal, kakor n. pr. jaz... In bi mu potem genialnost laže popihala, strela!

Ali ni bojevit, kakor nihče doslej? Res je: o klopeh v javnem parku piše! Toda: Kdo more trditi, da ni pisatelj bojevit, če piše o klopeh? Mar niso klopi važen instrument? Klopi morejo vsak trenutek služiti za pocestne barikade in dober, revolucionaren pesnik ne sme pustiti v nemar nobenega predmeta, ki bi utegnil služiti velikemu pohodu revolucionarjev! O kostanjih piše! O slepi naivneži, ki niso še spoznali udarne moči sadežev divjih kostanjev! Kadar bo zmanjkalo municije — tedaj pridejo na vrsto kostanji in jaz bi rad videl armado, katera ne bi bežala, kakor da jo podijo znani junaki cesarjevičevega železnega polka... In kulinarčna razstava! Proletarci-kuharji se popularizirajo! Ali ni naloga revolucionarnega pesnika, da popisuje življenje proletarijata in če je to slovenski proletarijat še posebej?

Seveda, vsi ne moremo tega razumeti, ker smo včasih še vedno nekoliko hudobni, kar je znamenje, da se še nismo povsem poboljšali...

No, kratko in malo: Možakar se je prodajal po vseh stojnicah, ker je bil zelo dober in je rad vsakemu pomagal.

Nesreča — pazite! Slovensko ljudstvo bo doletela strašna nesreča! — je hotela, da je letos baš o veliki noči služil pri nekem milijonarju, ki je rad jedel šunko tudi o veliki noči...

Naš Kolobocij je ponižno stopil pred gospodovo obličje, ko ga je gospod poklical: — Po šunko boste šli; na trg! Glejte, da kupite dobro, da kaj prištedite, zakaj časi so resni. Šunko boste oddali v kuhinji Jerci! Tukaj imate denar!

Po šunko?

Čudno je naše življenje, je premišljeval naš pesnik. Šunka je del prašiča, včasih celo del na nespodobnem in neestetičnem mestu... In je prašič, tako rekoč, del naše domovine, pa se kljub temu, kar tebi nič meni nič, zakolje, kakor kakšen banaški pujs! Takšnale stvar menda res ni docela pravična... Naša domovina trpi na svojem živem telesu. Takšenle prašiček včasih tudi misli. Nedvomno misli, zakaj natančno loči peso od literature. Če mu vržeš kakšno knjigo je niti ne povoha... Seveda, nekulturno bitje... Toda, bodimo pravični nasproti vsem in vsakomur. In njegov rilček... Dasi umazan, vendar mu ne moremo odreči neke prav komične lepote... Slovenske literature se, res, boji... Toda, kdo je, ki ne vidi v tem spoštovanju lepe slovenske besede? V tem sta si enaka z mojim gospodom. Tudi le-ta ne kupi slovenske knjige. Pa saj je prav tako! Kako bi mogel s svojim umazaním rilcem onečediti — umetnost... Umetnost ni za vsakogar, ne, ne... Ah, prenačil sem se! Kako sem mogel ziniti, da so usta mojega gospoda svinjski rilček? Če bi me bil slišal! Ali se res bojim? Jaz bojim? Nikdar in ob nobenem pogoju ne! Le krivice ne maram nikomur delati, zakaj jaz sem dober...

Teh nedostojnih besed sem se navzel od nekega literarnega capina... Bral sem jih v tistem strašnem »kruhu...« Tistega capina moram obsoditi; to je moja sveta dolžnost. Saj se je celo naš Gospod razhudil, ko je bil vzel bič v svoje roke in pognal barantače iz hrama Gospodovega? Saj je res: kekel je: Kdorkoli izmed vas je brez greha, naj dvigne kamen in naj ga vrže v Magdaleno...

To ni obsodba. To je zgolj potrebna ugotovitev...

Zatopljen vase in v te prevažne probleme je stopal preko Frančiškanskega mostu tja na trg...

Kakor nalašč!

Na mostu je avto številka 2-520 povozil nekega berača.

Stražnik si je vihal brke in velevažno zapisoval ime lastnika, uro dogodka, številko vozila itd.

— Vse mora imeti svojo številko v tem življenju. Avto ima številko, stražnik, hiše, celo na knjigah se tiska letnica, v krstnem listu... dan je razdeljen na ure, ura na minute... Menda mora tako biti, Revez, tu milijonar, ki se mora voziti v avtomobilu in biti nenehoma v nevarnosti, da bi koga povozil... In berač... Da, tudi berač je revež... In sploh vsi ljudje v velikih mestih so reveži... Hoditi morajo po tlakovanih ulicah, po trdnjšem, nego naše kmečko ljudstvo. Ah, tudi na kmetih so ljudje reveži; tam se jim pogrezajo noge do gležnjev v premeško zemljo. Sam Bog vé, kako je na mesecu... Tam menda ni zadosti vodne pare v atmosferi... Kako na Veneri, kako na tistem novem planetu... Hiperneptunu? Baš zdaj so ga iztaknili tam nekje na robu vseмира. Res, smilijo se mi vsi ti ljudje, ki morajo toliko računati... Pa menda mora tako biti...

Dve debeli solzi sta mu padli na levo roko.

— Jočem!

— Bog sam vé, če jočem iz usmiljenja nad drugimi ali zavoljo sebe samega, ker se mi vsi ljudje tako zelo smilijo in sem, zatoorej, tako zelo dober... Res, predober, zelo dober sem... jaz... revež...

In je skoraj — prasnil v jok...

— Tisti berač? Da, skoraj bolje je zanj, da ga je povozilo! Rešen bo vseh skrbi in težav, ki so ga, morebiti, še čakale, toda kaj se bo zgodilo z gospodom Dolinarjem, ki je povozil berača? Ta ubogi Dolinar pa ima res smolo! Delavci v njegovi tovarni hočejo imeti večje plače... vedno in samo večje plače... In je sploh vprašanje, če je denar človeku koristen! Če ga ne kvari... če mu duše ne korumpira... če ni sploh človek tem bližji Bogu, čim manj je navezan na telesne dobrine... Ah, naposled so tudi delavci reveži... In menda mora vse to tako biti...

— Zelite šunko, mladi gospod?

Stal je pred stojnico na trgu in si ogledoval šunke.

— Prava praška šunka, gospod...

— Praška šunka, si je mislil naš možakar; zakaj baš praška? Zakaj poniževanje slovenskega pujsa? Mogoče je to slovenska vzajemnost?

Naj bo karkoli že! Naposled se je odločil za kolosalen komad ter ga pobasal pod pazduho.

V Wolfovi ulici je naenkrat začutil za seboj psa... Ovohal je šunko...

— Strela, ta nemarna žival...

— Ampak ne, za božjo voljo, se je koj pokaral. Kje pa smem takole obsoditi žival... Vsakdo rad je in pes tudi... Takšenle pes ima zobe, strela. Ko bi jaz imel takšne... pa jih ne bom, ne...

Čudna žival! Kadar spi, je dober. —

Pesnik se je zagledal v fotografske aparate.

Aparati!

Prečudna stvar! Včasih ljudje niso poznali aparatov. Zdaj pa ga ima že vsaka licejska... Ali ni čudno: Takšno nedolžno bitje pa ima že aparat... Da, čudno je to... Ampak najbrž mora vse to tako biti...

O, kako je bilo tedaj, ko sta s Špelco takole stala pred aparatom in ju je fotograf... Knip-knaps... Pa to je bilo davno...

Nekako podzavestno je začutil, da mu je nekdo silovito iztrgal izpod pazduhe šunko... Preden se je dodobra zavedel, je pes s šunko že bil v Zvezdi...

— Joj, joj... pes... šunko je vzel...

— Da, da, niso nas zaman učili tiste prelepe pesmice:

Pes pograbi kos mesa,

ž njim čez vodo se poda...

— Tako je, če zametujemo stare in nad vse modre, pristno slovenske nauke...

Pes je žival, ki rada žre meso in kosti... Vse to bi moral jaz vedeti in sem kriv jaz in nihče drug...

— Kaj bo rekel gospod?

Prebledel je že ob sami pomisli na njegove besno iskrece se oči... Ali ga ne bo prijel za vrat in ga vrgel čez stopnice? Ali si ne bo mislil o njem, da je denar ukradel in zapil? Ta pes, ta nesrečen pes... Hudobna žival... Baš v mojo šunko jo je moral ucvretil! Zakaj ne vzame tam na stojnici, ki jih je toliko in bi se ena tako ne poznala, kakor pri meni... kar priča, da pes ni posebno pameten...

Ne, pred obličje svojega gospoda se res ne drzmem... Res ne!

In naenkrat mu je postalo tako strašno hudo pri srcu, da je sklenil — obesiti se...

Da, obesil se bo in s tem bo rešen vseh težav in skrbi...

Zakaj ni raje njega povozil avtomobil?! Prav za prav mora privoščiti tistemu beraču tudi tako lepo in nenadno smrt. Ne sme mu zavidati...

Stopil je v vrvarno nekje na Šentpeterski cesti in si kupil vrv...

— Kako se bodo slovenska dekleta potegovala za košček vrvi, na kateri bo visel slovenski genij... Sploh čudna zadeva... Genij pa na vrvi! Vsak genij mora biti malce prismuknjen; drugače bi genij sploh ne bil genij in sploh ni tista prismuknjenost nikakršna prismuknjenost v navadnem pomenu te besede, marveč očitavanje genialnosti, ki jo pa navaden smrtnik in kakšen preprost čitatelj sploh ne more doumeti. In bo pisal kritik Srakovec in Črkoz mazek: Umrl je mož... mlad in kodrast... Napisal ni še skoraj nič, toda napisal bi bil mnogo, da ni umrl... Že v črticah, ki so tu in tam razmetane uzrle beli dan, se očituje genialnost. Slovenski narod je izgubil z njim neprecenljive duhovne dobrine. Čudna so pota usode... Menda pa mora tako biti...

— Menda mora res tako biti, da bom umrl...

— Ampak zejen sem še tako zelo pred smrtjo, da moram stopiti malo k »Belemu volku«... In je zelo temeljito stopil volku v žrelo...

— Cvička, prosim!

Prinesli so mu cvička.

— Čudovito vino in se vendar najdejo nekakšni abstinenti, ki zaničujejo in zametujejo to pristno slovensko pijačo, to našo narodno pijačo. Vsi veliki slovenski geniji so črpali svoje genialne domisleke iz tega cvička, kar je dokaz, da abstinent sploh ne more biti dober pisatelj... In sem jaz genij že zavoljo tega, ker pijem... In je sploh polovico Slovencev genijev, ker jih je mnogo, ki pijejo...

Čudno je vse to, a menda mora tako biti...

Pil je in pil...

Kolobocij Megla je padel v — meglo?...

Polica j ga je našel naposled na Tržaški cesti ob petih zjutraj v obcestnem jarku.. Poklical je rešilni avto.

Dežurni zdravnik je zmajal z glavo:

— Pujs, tako se je nažrl, da se je nemara res pokopal...

Zdravnik se je zmotil.

Kolobocij Megla še ni umrl: s konopcem si pa zavezuje hlače, da mu ne zdrknejo čez kolena... Ko včasih premišljuje o konopcu in o šunki, vselej preseka ta za slovenstvo tako velevažni problem s samozavestno ugotovitvijo:

— Menda je res moralo vse tako biti...

Sklep.

Mislim, da sem napredoval. Globoka premišljevanja, ki sem jih po vzorih svojega težko prekosljivega učitelja nanizal drugo ob drugem, sigurno ne bodo za slovensko ljudstvo nekoristna! Morebiti sem storil dobro delo, ker sem tudi čitateljem okrog »Svobode« nekoliko pokazal, kako bi morali vsi sodelavci »Svobode« pisati, če bi hoteli najti vsaj drobec milosti v očeh raznih Srakovcev, Črkoz mazkov in Paradižnikov ter — razumljivo samo ob sebi! — samega Kolobocija Megle.

(Opomba uredništva: Naši bravci bodo težko razumeli to zgodbo. Pisatelju smo nasvetovali, naj se ne ozira na kritike in naj piše zopet po svoje.)

Na Dunaj

pojdemo po sklepu zadnje seje centrale »Svobode«. Priredili bomo skupen članski izlet, na katerega vabimo seveda tudi člane drugih delavskih organizacij. Izlet se bo vršil 18.—26. julija prihodnjega leta, kajti tedaj bo na Dunaju

velika delavska olimpiada

in smo radi tega deležni nižane vožnje po železnicah in raznih ugodnosti na Dunaju samem. Te ugodnosti so sledeče: S posebno legitimacijo, ki

stane 1 dolar (56 Din), se dobi stanovanje (hotel se seveda zaračuna posebej), za 25% znižano vožnjo po avstrijskih železnicah, znižano vožnjo z dunajsko cestno železnico in prost vstop na vse prireditve olimpiade od 19.—26. julija 1931 in spremljevalca po mestu. Treba plačati torej samo hrano, ki je pa tudi poceni v raznih dobrih kuhinjah dunajske občine. S tisoč dinarji že torej vsakdo lepo preživi ta enotedenski izlet, skromnejši seveda za znatno nižjo ceno.

Predpogoj za udeležbo

na tem zletu z vsemi omenjenimi ugodnostmi je, da prodamo in zletnemu odboru na Dunaju odračunamo

1.800 posebnih znamk

z napisom »del. olimpiada na Dunaju«. Te znamke imajo že v razprodaji vse podružnice »Svobode«.

Poleg znamenitosti dunajskega mesta bodo izletniki videli v teh dneh sledeče velike prireditve: kolesarske, motorne, lahko- in težko-atletične, telovadne, plavalne in druge tekme, ki se jih bodo udeležili člani delavskih sportnih organizacij skoro iz vseh držav sveta. Vsega skupaj bo 220 tekem. Glavne prireditve se bodo vršile v velikem stadionu, ki ga gradi dunajska občina. Razven otroških tekem bo velik otroški praznik, umetniške prireditve, ognjegaški nastopi, obhod vseh delavskih sportnikov po Dunaju itd. Po olimpiadi bodo zelo ugodni izleti v Alpe. Menda že samo to agitira za udeležbo na izletu. Vendar naj povemo še nekaj. Odbor za prireditve olimpiade predvideva že sedaj 80.000 sportnikov iz vseh držav, 30.000 otrok, 16.000 telovadcev in telovadk, predvsem iz Češke in Nemčije, stotisoče izletnikov in gledalcev, 40—50 slavnostnih večernih prireditev.

Zato hranite denar, da pojedete lahko na Dunaj! Priglašajte se pri podružnicah »Svobode«, te in druge delavske organizacije pa naj naslavljajo vse tozadevne dopise na centralo »Svobode«, ki je edina v zvezi z odborom za prireditve olimpiade.

Podružnice, ki bi rade, da se njihovi sportniki udeležé aktivno dunajskih tekem, naj to takoj sporočé centrali »Svobode«. Pravico do udeležbe imajo samo oni, ki so najmanj pol leta člani »Svobode«. Glavnih olimpijskih tekmovanj se sme udeležiti samo eno izbrano moštvo za vsako državo. — Zato je potrebna hitra prijava na centralo »Svobode«, da se pravočasno izvrše doma tekme za izbiro moštva. Moštva iz posameznih krajev pridejo v poštev le za manjše tekme na Dunaju in v okolici. Vsa natančnejša pojasnila daje pismeno centrala »Svobode«.

Smučarske, sankaske in drsalne tekme se bodo pa vršile 5.—8. febr. 1931. v Mürzzuschlagu in na Semmeringu. Za udeležbo na teh prireditvah je treba plačati legitimacijo, ki stane pol dolarja.

Hranite denar za Dunaj!

Kdor le more, naj se udeleži tega izleta!

Samo oni so resnični ljudje, ki osvobodé svoj duh.

(Maksim Gorkij.)

DRUŠTVENO ŽIVLJENJE.

Redni občni zbor (kongres)

zveze »Svoboda« sklicuje centralni odbor za 7. ali 8. december 1930 v Ljubljani ob 9. uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice z dnevnim redom:

1. Poročilo odbora in nadzorstva.
2. Poročilo konzorcija časopisa »Svoboda«.
3. Delavska sportna olimpiada.
4. Bodoče naloge.
5. Sklepanje o prijavljenih predlogih in pritožbah.
6. Volitev zvezinega ožjega in širšega odbora, nadzorstva in razsodišča.
7. Razno.

Točen dan kongresa se bo objavil kasneje v listu ali v okrožnici. Bo pa gotovo 7. ali 8. decembra t. l.

Če ob 9. uri ne bo zastopana vsaj polovica zvezinega članstva, se bo vršil kongres eno uro pozneje brez ozira na število prisotnih delegatov.

Glasovalno pravico imajo delegati podružnic in osrednjega delavskega kolesarskega društva v Mariboru.

Vsaka podružnica in včlanjeno društvo imajo pravico delegirati največ pet zastopnikov, ki imajo skupno toliko glasov, kolikor članov zastopajo.

Delegati se morajo izkazati s pismenimi poverili podružnic.

Vsak delegat mora biti vsaj eno leto član zveze.

Imena in naslovi delegatov morajo biti v rokah centralnega odbora vsaj 8 dni pred kongresom.

Stroške za delegate krijejo podružnice (§ 20 zv. pravil).

Glasovalno pravico bodo imeli le delegati onih podružnic, ki poravnajo vso članarino do oktobra t. l.

Pod točko 5. se bo sklepalo le o onih predlogih in pritožbah, ki jih bo prejel centralni odbor 8 dni pred kongresom. Zato naj podružnice skrbé, da pravočasno izdelajo svoje eventualne samostojne predloge.

Ljubljana, 1. oktobra 1930.

Za zvezin odbor DTKZ »Svoboda«:

Ciril Štukelj, l. r.
predsednik.

Ivan Vuk, l. r.
tajnik.

V splošnem je človek plod svojega položaja in kdor hoče cele skupine ljudi resnično spremeniti, mora najprej izpremeniti njihov položaj, ki jih dela to, kar so.

(Ferdinand Lassale.)

PEVSKA PODZVEZA.

Pred ustanovitvijo pevske podzveze »Svoboda«.

Pri nas je mnogo delavskih pevskih zborov. Manj je takih delavskih zborov, ki ne pojejo samo radi preljubega petja, temveč se zavedajo, da naj pevski zbor služi splošni delavski kulturi. Delavci pojó po raznih pevskih zborih. Ko je pred leti ljubljanska »Svoboda« hotela ustanoviti svoj pevski zbor, tega namena ni mogla doseči kljub temu, da so po mišljenju sorodne strokovne organizacije šteje nad 3000 članov. Marsikak član strokovne organizacije je pevec, toda poje pri bogvekakšnem zboru, ki nima nobene zveze z našo idejo. Poje pač radi družbe, kratkega časa in iz ljubezni do svojega glasu. Čudno je le to, da misli, da more zadostiti tem trem potrebam le izven izrazitega delavskega zbora.

V nekaterih krajih, kjer delavci manj zahajajo v malomeščansko družbo in ljubijo bolj svojo lastno sredino, ima »Svoboda« pevske zборе, tako v Mariboru, Celju, Hrastniku, na Javorniku itd.

Razven pevskih zborov »Svobode« je še več lokalnih delavskih zborov, ki so bili deloma združeni v »Zvezi delavskih pevskih društev« v Mariboru. S temi smo hoteli doseči sodelovanje, o čemer je obširno poročala lanska »Svoboda« o priliki kongresa omenjene zveze. Zveza se pa tedaj ni hotela združiti s »Svobodo«, temveč je zlasti pod vplivom beograjskega delegata sprejela druge sklepe, ki so bili po svojih besedah zelo lepi.

Več ko leto dni smo čakali, kaj poreče ta zveza. Toda na naše dopise ni bilo odgovora niti iz Maribora, niti iz Beograda, niti iz Zagreba. Kongres se je razšel, na njem spregovorjene besede so se pozabile... »Svoboda« je potrpežljivo čakala. To ji bo vsakdo priznal. Sedaj pa ne more več. Kajti dosedanjih osem pevskih zborov je treba združiti v neko celoto, treba je pospeševati njihov razvoj in napredek, ne smemo jih pustiti samim sebi. In tako se bo v kratkem času ustanovila pevska podzveza »Svobode«. Menda bo njen sedež v Mariboru. Njen prospeh zavisi predvsem od dobrega, pridnega, vestnega vodstva. Brez njega najidealnejša organizacija ne more uspevati.

Mariborska »Svoboda« je predložila in centrala je sprejela naslednji pravilnik bodoče podzveze. Objavljamo ga v listu, da morejo vsi prizadeti o njem razpravljati in sklepati.

Pravilnik pevske podzveze »S v o b o d a«.

§ 1.

Vsi pevski odseki »Svobode« tvorijo pevsko podzvezo »Svobodo«. Njen sedež določi podzvezin občni zbor.

Delavska pevska društva izven »Svobode« zamorejo biti sprejeta v podzvezo le pod pogojem, ako so obstojala že pred ustanovitvijo pod-

zveze in se plačujejo za vse svoje člane centrali iste prispevke, kot podružnice »Svobode«.

§ 2.

Podzvezo vodi tročlanski tehnični odbor, ki ga voli podzvezin občni zbor. Nejgovi člani morajo bivati na sedežu podzveze.

Tehnični odbor sme pritegniti v svoj sestav dva strokovnjaka, ki si jih izbere sam.

§ 3.

Naloga podzvezinega odbora je, da s pomočjo sredstev, ki mu jih da na razpolago centralni odbor,

1. pospešuje ustanavljanje novih pevskih odsekov;
2. daje odsekom nasvete v pogledu pravilnega gojenja zborovskega petja, v katero svrho:

a) vrši oceno programov in repertoarjev odsekov;
b) ocenjuje vse zborovsko-glasbene publikacije;
c) skrbi za izpopolnitev izobrazbe zborovodij potom instrukcij in ev. tečajev;

3. posreduje odsekom nabavo zborovskih not in skrbi po možnosti za lastno založbo;

4. organizira skupne velike nastope, ljudske koncerte, sodelovanja na delavskih slavnostih itd.;

5. Sprejema poročila odsekov, vzdržuje stike s centralo in sebi sličnimi zvezami v ali izven države.

Svoje seje sklicuje po potrebi.

Podzvezin odbor mora sestaviti vsakoletni proračun in ga predložiti centrali v odobrenje.

§ 4.

Občni zbor podzveze se vrši vsako drugo leto. V njegov delokrog spada:

1. Zaslišanje poročil podzvezinega odbora;
2. Sklepanje o bodočem delovnem programu;
3. Določanje sedeža podzveze;
4. Sprememba podzvezinega pravilnika;
5. Volitev novega odbora.

Izredni občni zbor se skliče na odredbo centralnega odbora ali na zahtevo najmanj dveh tretjin včlanjenih odsekov in društev.

Na občni zbor pošlje vsak odsek ali društvo največ po dva delegata. Glas ima samo en delegat.

O potnih stroških delegatov odloča centralni odbor. Centralni odbor tudi potrjuje ali razveljavlja sklepe občnega zbora.

§ 5.

Pevski odseki in včlanjena društva so dolžni:

1. Izpolnjevati navodila podzvezinega odbora;
2. Podajati perijodična poročila
 - a) o stanju in dopolnitvi arhiva;
 - b) o repertoarju in programih;
 - c) o uspehu prireditev;
 - č) o stanju članstva po posameznih glasovih;
3. odračunavati centrali za podzvezo deleže čistega dobička od prireditev, v kolikor to sklene podzvezin občni zbor;
4. pošiljati na podzvezin občni zbor vsaj enega delegata.

Za odseke in društva je obvezna ocena zborovskih del, ki jo izvrši podzvezin odbor. Zabranjena dela se pod nobenim pogojem ne smejo predvajati.

Medsebojno se morajo odseki v vseh pogledih podpirati.

Novi pevski odseki se smejo v krajih, ki ležijo v bližini že obstoječega odseka, ustanoviti samo po zaslišanju že obstoječega odseka in odobritvi podzvezinega odbora.

§ 6.

Pravilnik podzveze more izpreminjati podzvezin občni zbor z dvotretinsko večino.

DRAMATIČNA PODZVEZA.

Gospodarsko stanje Delavskega odra »Svobode« v Ljubljani.

Ker so delavski odri le eden izmed mnogih členov, ki sestavljajo duhovni in gospodarski pokret delavskega razreda, morajo temeljiti prav na istih osnovah kot vse ostale delavske ustanove:

1. na ideološko jasni in pravilni usmerjenosti;

2. na dovršeno izpeljani organizaciji in

3. na zdravi gospodarski podlagi.

Vse tri imenovane osnove so za pravilno rast in razvoj delavskega pokreta enako potrebne in važne, dasi se čestokrat prvi dve žrtvuje na korist tretje; pri gledaliških odrih pa je običajno prav obratno, da blagajna stanovitno hira, čeprav oder deluje. Vzrok leži v podcenjevanju in neumevanju gospodarske važnosti odra, ki bi bil ob najpopolnejši organizaciji lahko vir dohodkov ne samo lastnim potrebam, ampak tudi drugim panogam pokreta.

Naši delavski odri so mladi in preživljajo povečini še krize rasti, zato njih delo ne more biti umetniško dozorelo in ne nosi gospodarskih koristi. Matični oder »Svobode« v Ljubljani se prav v tem dviga iz te dobe svojega razvoja in prehaja na gospodarsko trdna tla, zato je zanimiv pregled njegovega gospodarskega stanja prav od početka, ko je bil razvoj delavskega gibanja močoč v vse smeri, pa so se ob njem šele zbirali iskanci in delavci, pa do danes, ko mu je dana vloga tihega izobraževalca delavstva in organizatorja novih pristašev.

Prva predstava Delavskega odra v Ljubljani je bila Golouhova borbena drama »Križa«, ki se je igrala dvakrat v Dramskem gledališču in sicer 30. aprila 1928 in 12. maja 1928 in prinesla Din 11.635

dohodkov, od katerih je bilo Din 4811.50 čistega prebitka. Višine teh števil ni dosegla nobena kasnejša predstava in jih v doglednem času najbrže tudi ne bo: razmere so bile tedaj najugodnejše in bolj dnevno aktualen kot umetniško močan komad je napolnil gledališče. Nadaljnji dve uprizoritvi Molièrova komedija »Prevarani soproga« in Etbina Kristana drama »Zvestoba« sta se igrali prva dvakrat z dohodki Din 2864.— in prebitkom Din 329.25, druga enkrat z dohodki Din 783.— in prebitkom Din 207.—, in sicer kot gostovanja na Jesenicah, Zalogu in Viču v času med 8. avgustom 1928 in 13. oktobrom 1929.

Začetkom sezone 1929/30 je dobil oder svoje lastne prostore v novozgrajeni Delavski zbornici na Miklošičevi cesti, kjer je uprizoril trikrat Tolstega »Vstajenje« z dohodki Din 7639.50, izdatki Din 13.240.—, torej izgube Din 5601.50, dvakrat Gogoljevo komedijo »Ženitev« z dohodki Din 2332.70 in prebitkom Din 182.10 in Raynalovo vojno dramo »Grob neznanega vojaka« z dohodki Din 1541.— in prebitkom Din 65.90. Zadnji dve predstavi sta bili tudi gostovani v Starem trgu in Mariboru, vendar radi potnih stroškov z malenkostnim prebitkom.

Številke zadnjih predstav na prvi pogled presenečajo, postanejo pa takoj razumljive ob dejstvu, da so bile ob vselitvi odra samo štiri gole stene in da je stalo dosti truda in denarja opremiti skromni oderski prostor vsaj z najnujnejšim. Koncem lanske sezone je bil inventar ocenjen na Din 8850.50.

Iz teh številke je razvidno, da je imel Delavski oder »Svobode« v Ljubljani od

30. aprila 1928 do 13. aprila 1930 prometa za Din 35.621.60.

Vse delo novonastajajoče sezone je posvečeno vzgoji ansambla kot celote in posameznikov, dvigu tehničnih možnosti in pridobitvi stalnega občinstva, ki naj bi bilo sestavljeno predvsem iz delavskih vrst, katerih last je Delavski oder.

KNJIGE IN KNJIŽNICE.

Dražaš, Pomoč novorojenčku in dojenčku, Knjižnica zavoda za zdravstveno zaščito mater in dece v Ljubljani. — To je knjiga, ki bo dobrodošla v vsaki delavski družini. Pisatelj se ni trudil, da nas prepriča, da pozna polno tujih, navadnemu smrtniku nerazumljivih izrazov, temveč je napisal poljudno delo, ki ga bo s pridom čitala vsaka mati. Nasveti, ki jih daje, so vsi izvedljivi za najrevnejšo delavsko družino. Na 132 straneh opiše otrokovo življenje v maternici in izven maternice. Nato popisuje, kako je treba pravilno negovati dojenčka, kako se ga koplje, čisti, previja, hrani itd., kaka naj bo otrokova obleka in posteljica. Natančno popisuje, kaka naj bo prehrana otroka in kako naj mati sama skrbi za svoje zdravje. Vso razpravo dopolnjuje primerne slike. Če že delavske družine spravljajo otroke na svet, naj skrbé za njihovo zdravje, kolikor morejo skrbeti. In kolikokrat zapravijo zdravje otročičku, ker ne vedó z njim pravilno ravnati ali ker se držé raznih neumnih vraž. Vsaka mati naj bi imela to knjižo in naj bi jo pravočasno prebrala, da bo znala izkoristiti njene dobre nauke, ko bo čas za to. — Knjižnica Del. zbornice jo izposoja. Kupite jo pa lahko v vsaki knjižarni.

»Samorodnost«, Vsaka doba ima svoje zahteve in stremjenja. Vedno nekaj, rekel bi lahko, zastare ali pa vsaj pride iz »mode«. Postane vsakdanje. Ne vpliva, ne vleče. In tedaj se pojavijo ljudje, ki bi radi nekaj — novega, sodobnejšega, modernejšega. Nastanejo razne »kuriozitet«, pa tudi izrodki. Težko je presoditi ali jih ustvarjajo izdajatelji z namenom, da stvari koristijo, ali le zato, da vzbujajo pozornost in opozarjajo nase. Dejstvo je — tu so.

Spominjam se — senzacije Ferdo Delakovega kubistično - futurističnega »Tanka«, proslulega »spomina«. Pozabili

Sezona bo otvorena začetkom novembra z Maksima Gorkega silno globoko igro iz najnižjih plasti predvojne ruskega proletarskega življenja »Na dnu«, pri kateri bo zaposleno celokupno članstvo Delavskega odra.

smo že nanj, pa je prišel Ivo Sever, stanujoč v Zagrebu, po veliki reklamí, z novo kuriozitetó — »Samorodnotsjo«, ilustrovano revijo za življenje, umetnost in kritiko. Izdaja jo založba tkzv. »Novoborcev« — »Naša Gruda« v Zagrebu.

Pred menoj ležita dve dvojni številki (1—4), na 84 straneh finega papirja. Mal pregled skozi list in »Novoborci« so pred menoj: samozvani kritik Ivo Sever, pesnik Oton Berkopec, dramatik Ivo Mrak, karikaturnist Miko Bambič in slikarica-kiparica Karla Bulovčeva. Oni, ki mu je pa posvečenega največ prostora, to je starina-slikar R. Jakopič, pa menda sam ne ve, kako je prišel v to čedno družbo. (Bo menda odgovarjala karikatura na str. 38, ako je tega poleta povzročitelj kaka raketa!)

Glavna vsebina so Jakopičevi »Spomini«, ki jih je Sever dobil od Jakopiča na že znani način. Obsegajo pod različnimi naslovi skupno 28 strani. »Sledi razprava istega o Karli Bulovčevi, meteorju, umetnici-kiparki in risarki, kakršne ne zmore človečanstvo vseh ras in časov, kiparki, ki nosi v sebi vse predpogoje, da nadkrili... ne le Fidiije in Rodine, temveč predvsem — ne ustrašimo se! — Michelanjela...« (!!) — 13 str., razprava o Ivu Mraku ter njega delu »Mona Gabrijela«, ki ima dostop na svetovni oder ter je prekosil samega Shakespearja, Ibsena, Strindberga, Goetheja. Poleg tega se vtika Sever še v zadevo Cankarjevega spomenika, prorokuje sebi in svojim zlato dobo, ter polemizira z vsemi in proti vsem. Oton Berkopec objavlja 13 pesmi, od katerih imajo nekatere vrednost. Bambič pa 18 karikaturo, med katerimi jih je več prav posrečenih. In konec je!

Ko prelistamo in prečitamo, se vprašamo: kaj in kako. Jakopičevi spomini predstavljajo še drobce. Berkopecve pesmi in Bambičeve karikature imajo

nekaj vrednosti, a ostalo: ušesa te bole od superlativov, od samohvale in od popolnega negiranja vsega drugega. Vse zveni nekako sledeče: »Posle »kritika« Severa, posle »dramatika« Mraka, posle »slikarice i kiparice« Bulovčeve, posle »pjesnika« Berkopca i posle »karikaturiste« Bambiča ne postoji niko i ništa više od toga fala.« Oni so vsi in vse.

Beležim to kot bolesten pojav naše dobe. »Samorodnosti« mnogo sreče na proslavljanju našega slovenskega naroda, drugim narodom in bravcem pa dober tek!

—on—
 »Novis«. Spisne za iskustvo i kulturni pregled. Redaktor Lamar. Solija — Socijalna revija, ki je začela izhajati v bolgarskem jeziku v Sofiji. Sotrudniki Lamar, Slavčo, Vaser, Ervin Piskator, L. Pončev, Slavko Krasinski, S. Mara, Heinz Luedecke, Klaus Herman, P. Bihali, Jasen Valkovski, Andrej Kamengradov, F. C. Weisskopf, Branko Savela itd. Razprave o Blohu, Erenburgu Sinclairu. Ilustracije od Kollwitzve, Stankova, Gola, Lozowicka, Banmeistera, Massareda. V članku H. Luedecke o »Levičarskih listih v tujini« čitamo o »Svobodi« sledeče: »V slovenskata slolica Ljobljana izliza, kato organ na socialno orientiranoto iskustvo i literatura, mesečnoto spisanje »Svoboda«. Osven dobrit originalni statii, tova spisanje pečati množestvo prevodit ot njemski. To ratuva za edno prosvjetavane na rabotničestvoto v industrialnata i bogata s mini Slovenija.«

—on—
 Petletni načrt ruske literature. — Ruski petletni načrt, ki predvideva sistematično reorganizacijo vsega gospodarstva in zgradnjo novih industrij v Rusiji, je razširjen tudi na literaturo. Vsi ruski

pisatelji morajo prav tako kakor inženjerji in kvalificirani delavci, delati za popolno preobrazbo pisateljstva. V petih letih naj se po tem smelem načrtu usmeri vsa znanstvena, politična, modroslovná in ljudna literatura Rusije po načelih znanstvenega marksizma.

Novo izražanje, nove jezikovne oblike, novi modroslovní temelji naj kot rezultat petletnega sistematičnega dela ovenčajo orjaško zgradbo novega svetovnega naziranja.

Ta svojevrstni poskus sistematične preobrazbe literature zasluži resno upoštevaje. Prvič v zgodovini človeške kulture se tu poskuša pisateljevo delo spraviti v sklad z nekim celotnim kulturno-političnim programom. Cilj tega je očividno končno veljavna oprostitev od starega načina mišljenja, od stare mentalitete in celó od starega izražanja.

Nadomestitev tisočletja stare, neorganizirane duhovne kulture s petletnim sistematičnim ustvarjanjem zahteva gotovo poleg dobre volje prizadetih tudi nadčloveško delavnost in nadarjenost.

(Po »Lit. Welt«.)

Ruski kriminalni roman. — Leonida Borisova, novi kriminalni roman »Brzovlak Leningrad—Sevastopol« pomeni velik napredek v kriminalni literaturi. Doslej prednjačijo v tem oziru Angleži, ki pa skrbé le za to, da napravijo polno zapletenih dejanj, človeka pa ne orišejo. Pri Borisovu pa kljub vsej napetosti dejanje ni glavna stvar, temveč ima le namen, da se razodene usoda posameznih ljudi z vsemi socialnimi in duševnimi vzroki. — V nemškem prevodu je izšel roman v založbi Georg Müller, München. — Knjižnica Del. zbornice ga izposoja.

DELAVSKI SPORT.

Ob proslavi desetletnega obstoja športnega odseka »Svobode« v Mariboru, so se vršile v nedeljo, dne 14. septembra 1930 na igrišču S. K. »Maribora« tri zanimive nogometne tekme, ki jih je izjemoma tudi delavstvo v lepem številu obiskalo. Jubilanta sta posetila s svojim gostovanjem športni odsek ljubljanske »Svobode« in delavski športni klub »Olimp« iz Celja. Dopoldne se je zbralo lepo število mariborskih delavcev na kolodvoru, da goste ob njihovem prihodu pozdravijo. Ob 10. uri se je vršila prva tekma med maribor-

skima kluboma »Rapid« in »Železničar«, pri kateri si je staro moštvo »Rapidovcev« le s težavo priborilo zmago nad mlajšimi »Železničarji« s 4 : 3 (2 : 2). Moštvi sta si precej enakovredni. Sodil je Nemeč.

Ob 15 uri je nastopila ljubljanska »Svoboda« proti mariborskemu prvaku, ki je imel z njo obilo posla in je bil dostikrat potisnjen v nevarno defenzivo. Prvi polčas so odigrali z 2 : 2. V drugem polčasu je pa izrabil »Maribor« vse svoje sile in je »Svobodo«, ki je medtem v primerjavi s prvim polčasom vidno opešala,

vztrajno napadel in dosegel še tri gole. Z 2 : 5 v korist »Maribora« se je končala igra, ki je kazala lepe kombinacije. Sodil je Fischer.

Takoj za njimi je nastopila mariborska »Svoboda«, menda v znak svojega jubileja v čisto novih dresih, s celjskim »Oimpom«. Celjani so zelo dobro moštvo, česar se je najbrž »Svoboda« tudi zavedala in skušala predvajati najboljšo igro, vendar je bil njen nasprotnik v močni zivi ves prvi polčas, ki je končal s 3 : 1 za Celjane. V drugem polčasu je pa »Svoboda« pokazala vse, kar zna, in ji je uspelo ziravnati rezultat s 4 : 4 neodločno. Take lepe in živahne igre pri mariborski »Svobodi« že dolgo nismo videli. Sodil je Frankl.

Obe moštvi sta si v znak jubileja med seboj izmenjali lepo vezene društvene praporce. S tem je bil ta pomemben dan za naš delavski šport zaključen. Želimo, da bi se športni odseki »Svobode« tudi v prihodnji deceniji enako lepo in še boljše razvijali, njih trezno članstvo naj nam bo za to jamstvo.

I. Delavsko kolesarsko osrednje društvo za Slovenijo v Mariboru in podružnica Studenci pri Mariboru sta priredili dne 17. avgusta t. l. skupno kolesarsko dirko na progi Maribor—Marenberg—Maribor, 80 kilometrov za senior-skupino in 30 kilometrov za junior-skupino, in sicer je priredila centrala Maribor prvenstveno medklubsko dirko za Slovenijo in podružnica Studenci jubilejno dirko z ustanovitveno proslavo in veselico.

Skupno se je udeležilo dirke 22 dirkačev od centrale in podružnic iz Slovenije.

Kljub slabi cesti so dosegli delavski dirkači prav dobre uspehe, in sicer skupina seniorjev:

- Kot prvak delavskega kolesarskega društva za Slovenijo je prevozil 80 km dolgo progo Schauerl Maks, podružnica Studenci, v času 2.42.51
2. Neureiter Andrej, podružnica Studenci 2.42.52
3. Majhenič Maks, podružnica Studenci 2.52.50
4. Engler Josip, centr. Maribor 3.03.30
5. Kerth Maks, centr. Maribor 3.35.—
6. Ferk Alojz, centr. Maribor 3.45.—
- Skupina juniorjev: 30 km.
1. Horvat Franc, podružnica Pobrežje, v času 1.3.—
2. Kac Franc, podružnica Pragersko, v času 1.3.1
3. Majhenič Milan, podružnica Pobrežje, v času 1.3.2
4. Gregorc Josip, podružnica Moste, v času 1.3.3
5. Dolenc Ivan, podružnica Pragersko, v času 1.3.40

6. Merkša Josip, podružnica Pobrežje, v času 1.5.—

Dirka se je vršila v najboljši disciplini in v redu, nakar so lahko delavski kolesarji ponosni.

Na cilju je igrala godba pekarske požarne brambe ob navzočnosti mnogoštevilnega delavstva in drugega občinstva. Navzoča so bila tudi štiri delavska kolesarska društva iz Avstrije, ki so se iz delavske solidarnosti odzvali povabilu podružnice Studenci na jubilejno ustanovitveno proslavo.

Po dovršeni dirki se je zbralo okrog dvesto kolesarjev, ki so odšli korporativno z godbo na čelu na veselični prostor gostilne Klemenčak v Studencih, kjer so bila dirkačem razdeljena darila centrale in podružnice Studenci.

Sodrug Eržen je pozdravil navzoče tuje kolesarje in v markantnem govoru pojasnil pomen delavskega kolesarskega sporta in solidarnosti med delavskimi kolesarji, za kar je žel vsestransko odobrovanje.

Popoldne se je vršila istotam velika jubilejna veslica, ki jo je priredila podružnica Studenci in je bila za obstoječe razmere dobro obiskana.

Za želeti bi pa bilo, da bi se delavski kolesarji, ki jih je na tisoče, še bolj zanimali za delavski kolesarski sport ter vsaj gmotno podpirali delavska kolesarska društva s pristopom kot podporni člani.

Za centralni odbor:
Bučar Alojz.

Iz delavskega sportnega gibanja v Jugoslaviji.

Vel. Bečkerek: 3. VIII.: Vojvodina : Radnički (Vršac) 2 : 1 (1 : 1).

Vel. Kikinda: 3. VIII.: Radnički (Vel. Bečkerek) : Srbija 5 : 3 (4 : 2).

Beograd: 15. VI.: Grafičar (Zagreb) : Grafičar 1 : 1. — BRSK Borac : Grafičar rez. 2 : 0.

Ljubljana: 15. VIII. Svoboda jun. : Ilirija jun. 3 : 4 (2 : 2). (Juniorski pokal.)

24. VIII. Grafika : Olimp (Celje) 3 : 1 (1 : 0).

Bled: 17. VIII. Svoboda jun. (Ljubljana) : SK Bled 6 : 4 (4 : 2).

Trbovlje: 15. VIII. Amater : Svoboda (Ljubljana) komb. 5 : 1.

Novo mesto: 14. VIII. Elan : Natakara (Ljubljana) 8 : 5.

Maribor: 24. VIII. Rapid old boys : Svoboda I. 3 : 1 (1 : 1).

Novi Sad: 27. VIII.: Sand : Radnički 4 : 1 (2 : 0).

27. VII.: Borac : Gardist 3 : 0 p. f.

Smed. Palanka: 27. VII.: SK Metalac : SK Metalac (Smederevo) 4 : 3 (4 : 1).
28. VI.: Mačva : Radnički 3 : 2 (1 : 1).
29. VI.: Radnički : Nah 1 : 1 (0 : 0).
10. VIII.: Metalac : Kraljica Marija 4 : 1.

Gornji Milanovac: 13. VII.: RSK Borac : Gradanski 4 : 4 (3 : 1).

Čačak: 10. VIII.: Jedinstvo : RSK Borac 4 : 0 (3 : 0).

Kumanovo: 2. VIII.: Kumanovski SK : Grafičar (Niš) 2 : 2.

3. VIII.: Kumanovski SK : Grafičar (Niš) 4 : 3.

14. IX. Proslava desetletnice SK »Svobode«: Rapid : Železničar 4 : 3. Svoboda Ljubljana : SK Maribor 2 : 5 (2 : 2). Svoboda (Maribor) : Olimp (Celje) 4 : 4 (1 : 2).

Celje: 7. IX. Olimp rez. : Dobrna (Trbovlje) rez. 2 : 1 (0 : 0). Olimp I. : Velika Gorica 1 : 4 (0 : 2).

Športni dan Olimpa. Tudi lahkoatletične prireditve.

31. VIII. Svoboda (Ljubljana) : Olimp 2 : 2 (1 : 0).

Čakovec: 14. VIII. SK Čakovec : Svoboda (Ljubljana) II. 4 : 1 (2 : 1).

Varaždin: 7. IX. Svoboda (Ljubljana) : Varaždin 2 : 2.

8. IX. Varaždin : Svoboda (Ljubljana) (5 : 0).

Zagreb: 14. IX. Metalac : Esperanto (1 : 2).

Novi Sad: 7. IX. TMTE (Temisvar—Romunija) : Radnički 4 : 3 (4 : 0).

14. IX. A. C. 23 (Sofija—Bolgarija) 4 : 1 (1 : 1).

Subotica: 7. IX. SMTK : Ferum 5 : 0 (1 : 0).

Vel. Bečkerek: 7. IX. Radnički : Borac komb. 0 : 0.

14. IX. Obilić : Radnički 6 : 2 (2 : 0).

17. VIII. Ž. K. S. : Radnički komb. 2 : 1.

Beograd: 3. VIII. Borac : Ruski 9 : 0 (5 : 0).

10. VIII. Borac : Viktorija 3 : 0 (1 : 0).

17. VIII. Borac : Šparta 0 : 0.

Jaгодina: 31. VIII. Železničar (Niš) : Hajduk 3 : 2 (2 : 0).

Smederevska Palanka: 24. VIII. Jasenica : Metalac 3 : 2.

Užice: 3. VIII. Virtus (Ljetlina) : RSK Sloboda (1 : 2 (0 : 1)).

Čačak: 10. VIII. Jedinstvo : RSK Borac 4 : 0 (3 : 0).

7. IX. RSK Borac : Ibar rez. 0 : 4 (0 : 1).

Kragujevac: 6. IX. Grafičar (Beograd) : Mladi Radnik 1 : 1.

7. IX. Grafičar (Beograd) : Šumadija 2 : 1.

Skoplje: 16. VIII. Železničar (Beograd) : Slavija 2 : 2 (2 : 1).

Novi odbor DSK »Svobode« (Vič). — Na ustanovnem obćnem zboru dne 23. avgusta 1930 je bil izvoljen naslednji odbor SK »Svobode« (Vič): častni predsednik: dr. Korun Milan; predsednik: Petrovič Jurij; župan; tajnik I.: Pezdir Ivan, poslovodja; tajnik II.: Burnik Anton, sluga; blagajnik: Jandl Anton, arhitekt; odborniki: Šinkovec Ivan, trgovski pomočnik; Petrovič Karl, mizarški pomočnik; Vrbovec Jože, paznik MDUL; Gruđen Franc, vulkanizer; Drapek Vinko, ključavničar. Nadzorstvo: Peterca Andrej, mizarški delovodja; Telban Janko, uradnik; Klmenc Franc, ključavničar; Verbec Ivan, delavec; Babnik Lado, zidarski pomočnik; Velkavrh Viktor, mizarški pomočnik.

Lahkoatleti viške SK Svobode. Pri proslavi 25 letnice Olepševalnega društva v Rožni dolini se je vršil tudi štafetni tek. Pri tem je prvič nastopil s svojimi lahkoatleti mladi SK Svoboda. Vič. Nastopile so štiri štafete, dve »Svobodine« in dve SK Reke. Zmagali so Svobodaši v postavi Justin, Lamberšak, Gabršek, Žorga Fric, Robida in Jenko. Zmagovalna Svoboda I je dosegla na progi 1900 m čas 5.8 min. Sledile so ji Reka I (120 metrov za prvo), Svoboda II. in Reka II. Ta prvi poizkus SK Svobode se je dobro obnesel.

Nogometna turneja »Radničkoga« iz Vršca po Rumuniji. Nogometni klub »Radnički« iz Vršca (Banat) je gostoval začetkom avgusta v Rumuniji. 2. avgusta je odigral prijateljsko tekmo v Detti s tamošnjim športnim klubom, ki je končala s 5 : 3 (1 : 0) v korist »Radničkoga«. V Reschitzi je »Radnički« izgubil tekmo proti »Muncitoriji« z 1 : 5 (0 : 1). Tu so igrali domačini surovo in igralca Kočo iz Vršca so morali radi poškodbe na glavi prenesti v bolnico.

Delavski klubi, ki tega ne čutijo. Ako pregledujemo moštva vseh naših nogometnih klubov in se interesiramo za igralce, vidimo dvoje: se to ali dijaki ozir. akademiki ali pa delavci oz. nameščenci. Slednjih je skoro več. Ali imamo pa manjšino športnih klubov, ki se priznavajo kot delavski! Mnogo je pa onih, ki nosijo ime delavske profesije, ali ne smatrajo se za delavske klube! Imamo klube z imeni Grafičar, Pekarski, Mesarski, Metalac itd., ali le redki od teh se čutijo delavski! Je pa še ena cela vrsta klubov, katerih nosilci so bili vedno najizrazitejši proletarinci in se tega niso nikdar sramovali ali klubi, ki niso to ime — ne čutijo njegovega pomena. So to klubi z imenom »Železničar«. Ti klubi — kakih osem v Jugoslaviji — so imeli 13. julija v Sarajevu o priliki kongresa UJŽB — slaba prilika! — svoj turnir, ki se je vršil sledeče: ŽSK Hermes (Ljubljana) : Ž. A. K. (Osijek) 5 : 0; Železničar (Sarajevo) : Želez-

ničar (Beograd) 1 : 0; Slavija-Sloga (Sarajevo) komb. : Železničar (Maribor) 1 : 0; Železničar (Subotica) : Železničar (Zagreb) 6 : 4; Železničar (Sarajevo) : Hermes 3 : 2; Železničar (Subotica) : Železničar (Maribor) 2 : 0; Železničar (Sarajevo) : Železničar (Subotica) 2 : 1; reprezentanca žel. klubov : repr. mesta Sarajevo 0 : 2. — Veliko je teh moštev in lep turnir je to bil. Ne da bi očitali komurkoli kaj, pozivamo te klube, da se zavedo kdo in kaj so, ter se temu primerno ravnajo!

Tehnični program in določbe za mednarodno delavsko olimpiado na Dunaju. — V naslednjem objavljamo glavne določbe vodstva 2. delavske olimpiade 1931. l.

2. Del. olimpiada 1931 bo poleg nastopov množic pokazala tudi tekme posameznih moštev in poedincev.

Zimsko-športne tekme bodo 5. do 8. februarja 1931 v *Mürzzuschlagu*. Zadnji rok za prijavo tekmovalcev je 20. januar 1931.

Glavne prireditve bodo od 19. do 26. julija na Dunaju. Moštva prijavijo včlanjene zveze na posebnih formularjih. Vse tekme se vršé po mednarodnih pravilih delavske športne internacionale. Tekme, za katere se prijavijo samo tri države, odpadejo. O izjemah odloča tehnični glavni odbor. Splošnih nastopov (vaj) množic se morajo udeležiti tekmovalci vseh športnih panog. Udeležiti se morajo le člani pri del. športni internacionali včlanijenih zvez (za Jugoslavijo je edino-le »Svoboda«.

Za nogomet so predpisane sledeče glavne določbe: nastopiti smejo le igralci, ki so najmanj šest mesecev redni člani pristojne državne zveze. Vsaka priznana država ima pravico prijaviti eno izbrano moštvo. (Krajevna moštva pridejo v poštev le za manjše tekme izven olimpijskih iger). Prijave morajo biti vložene najkasneje tri mesece pred olimpiado. Prijaviti se sme največ 17 igralcev. Vsaka država odigra najmanj dve tekmí. V razsodišču je po en zastopnik vsake tekmujoče države.

Kolesarski šport se bo pokazal v dvorani in na prostem. Pri tekmovalstvu po cestah za prvenstvo moštev sme nastopiti le eno moštvo za vsako državo, pr tekmovalstvu posameznikov pa po trije za vsako državo. Tekmovalo se bo na proge po 1, 2, 10, 20, 50 km, posebej bodo gorske tekme.

Motornih dirk se od nas gotovo ne bo udeležilo nobeno moštvo in zato tozadnih določb ne omenjamo.

Za težko atletiko sme vsaka državna zveza delegirati 5 tekmovalcev. Te tekme bodo sestojale iz dviganja uteži, rokoborbe, jiu-jitsu, vihtenja kola.

Plavalne tekme bodo v prsnem plavanju na 100, 200, 400 m, v hrbtnem plavanju na 100, 200, 400, 1500 m, v štafetnem plavanju: 4×100 prsno in 3×100 prosto plavanje; nadalje v skokih (umetnih in s stolpa) ter waterpolo-igrah.

Veslaške tekme bodo s čolni za 4 veslače na 2000 m, za 8 veslačev na 2000 m, na iste daljave z dirkalnimi in s čolni za dva veslača. Razen tega bojevné igre in igre z lampijončki.

Drsalne tekme bodo hitrostne na 500, 1500, 5000 in 10.000 m, posamič in v parih v umetnem drsanju; smuške tekme na 30 km vztrajnostnega teka, po 15 km dolgega in kombiniranega teka, 3 km teka z ovirami in skoki. Sankajo poedinci in pari. Vsaka zveza sme prijaviti 10 tekačev in 5 skakačev.

»Ekspedicija «Priateljev Prirode» na Kavkaz se vrnila. V pondeljek, dne 25. avgusta t. l. se je vrnila s Kavkaza na Dunaj 7-članska ekspedicija, ki se je podala pred nekaj meseci na Kavkaz v Rusijo, da tam preišče še dve malo znani gorovski skupini, in sicer skupino *Dich-su*, ki leži 200 km vzhodno od najvišjega vrha Kavkaza, Elbrusa ter *Sugansko* skupino. Skupino so sestavljali: dr. Fritz Kolb, učitelj, Ludwig Kfrenk, učitelj, Ludwig Sperlich, zobni tehnik, Heinrich Fuchs, ključavničar iz Steyra, Evgen Schrott, privatni učitelj, Leo Jaszczynski, ključavničar in Alojz Heilinger, voznik kruha. Zadnji trije in Sperlich so doma iz Waidhoffna an der Ybbs. Potrebna sredstva so si vsi prihranili sami in na ekspediciji so dosegli velike uspehe. Na štiri vrhunce na Kavkazu se je ekspedicija povzpela prvič in sicer na Krumkoltan (4600 m), na Nameles-Peak (4100 m), na Kolhaja (3700 m) in še eno neznano goro (4100 m). Tudi znatno raziskovanje je zelo dobro uspelo, tako zemljepisno kot geološko. Vrnilo se jih je pa žal le šest, sodrug Fuchs je našel svoj grob ob Elbrusu v višini 3200 metrov; vodji Kolbu so pa pri povratku z Elbrusa (5600 metrov), ko je zašel zmrznil trije prsti desne roke. —on—

Delavski nogometni turnir se je vršil v Bruslju in bil je mednarodnega značaja. Na njem so sodelovale delavske reprezentance iz Nemčije, Holandske, Anglije, Francije in Belgije. Angleži so porazili Belgijce z 11 : 0. Belgijci so svoje moštvo zelo nerodno sestavili, tako da so bili za mnogo slabši od Angležev. Nemci so premagali nato Francoze s 6 : 1. Še boljše so Nemci opravili z Holandci, katere so porazili z 8 : 0. Tekma med Belgijo in Holandsko je končala neodločeno (2 : 2), ali Francozi so izgubili tekmo napram Belgiji s 5 : 1. — Obisk je bil zelo velik in vsake tekme se je udeležilo od 20 do 25.000 oseb.

PO SVETU.

Nekaj o delavskem potovalnem gibanju.

Potovalni in izletniški odsek Državnega odbora za socijalistično izobraževalno delo v Nemčiji se je v zadnjih letih stalno razvijal. Število potovanj in udeležencev je znašalo: 1926: 8 potovanj, 427 udeležencev; 1927: 10 potovanj, 717 udeležencev; 1928: 17 potovanj, 929 udeležencev; 1929: 31 potovanj, 1525 udeležencev. Pri tem je treba upoštevati, da so bila prirejena in izvedena poleg tega še potovanja za različne delavske organizacije, lani n. pr. eno tako za Splošno nemško strokovno zvezo, okraj Pomern, na Dansko v agrarno-politične, kakor tudi za Zvezo občinskih in državnih delavcev v Anglijo v komunalne študijske svrhe. Razen tega je obiskala cela vrsta potovalnih skupin iz tu- in inozemstva Berlin. V tem slučaju je organiziral Državni odbor bivanje v Berlinu in je preskrbel potrebne vodnike.

Udeleženci potovanj Državnega odbora pripadajo — kakor je razvidno iz vsakoletne točno vodene statistike — v pretežni večini čisto proletarskim plastem ročnih delavcev, kakor tudi plasti malih nameščencev in uradnikov (duševnih delavcev). Od 1525 udeležencev v zadnjem letu jih je pripadalo 1012 tem krogom, torej dve tretjini; ostanek pa odpada na 95 nameščencev delavskega gibanja, iz 182 pripadnikov ostalih poklicev (med temi so intelektualci, obrtniki in ostale osebe z višjim življenjskim nivojem), in pa 236 zakonskih žena. Tudi slednje bo treba večinoma prističi proletarskim plastem. Med 818 moškimi udeleženci se nahaja 267, torej ena tretjina, ročnih delavcev. Vidna je velika udeležba žena, ki je znašala 707 oseb, torej skoraj polovico vseh udeležencev. Med njimi se nahaja, kot omenjeno, 236 soprog, med tem ko so se ostale žene pridružile potovalnim družbam iz lastnega nagiba — tudi dokaz za naraščajočo samostojnost žena.

Potovanja so tkzv. *družabna potovanja*. Služijo namenu, spoznati najvažnejše zanimivosti in splošne razmere v prepotovanih deželah kakor tudi pokrajinske krasote. Obenem so posvečene *socijalnemu vidiku* in človeškemu sporazumu. Veliko važnost se polaga na to, da potovalne skupine, katerih udeleženci so večinoma socijalistično ali pa razredno-strokovno organizirani, pridejo v zvezo z delavskimi organizacijami inozemstva in da se vrši — ako mogoče — skupni večer za razgovor z inozemskimi sodrugji. Celo lani prirejeni izlet v Tunis je nudil prilož-

nost, sestati se tudi v Severni Afriki s somišljeniki in bližje spoznati razmere tamošnjega delovnega ljudstva, zlasti v kolikor pripadajo barvnemu plemenu. Ta prizadevanja Državnega odbora, nuditi udeležencem potovanj vpogled v socialne razmere obiskanih dežel, je bil hvaležno priznan.

Enako je treba zelo pozdraviti tudi hvalevredno posledico potovanj, ki je razvidna iz dejstva, da priobčujejo v vedno večji meri udeleženci potovanj v *delavskem časopisju* prispevke o potovanjih, kar znači obogatitev vsebine naših listov. To potopisno poročevalstvo, ki ga goje meščanski listi zelo in iz dobrih virov, bi se dalo v interesu delavskega tiska še zelo izboljšati. Uredništva naj bi tudi sama poslala na potovanje za to sposobnega poročevalca. Državni odbor venomer vzpodbuja udeležence potovanj, da priobčujejo poročila o potovanjih, ali pa, ako tega ne morejo, da poročajo o svojih vtisih na organizacijskih zborovanjih.

Možnosti, da zbere denar za potovanja, v mesečnih vplačilih, se je poslužila večina udeležencev. Tožba, da so potovanja predraga, ki se vedno in vedno — in sicer od neudeležencev — čujejo, od udeležencev nismo skoro nikdar prejeli. Obratno, vedno so priznavali cenenost potovanj v primeri z nudenim. Lahko rečemo, da se je že ustvarila močna skupina udeležencev, ki se potovanj stalno udeležujejo. Ker je Državni odbor občekoristna ustanova in so potovanja določena predvsem za proletarske kroge, mora polagati vrednost na čim najcenejša potovanja, mora kalkulirati svoje cene do skrajnosti, pri čimer pa seveda ne sme pozabiti na skromno udobnost, ki spada k potovanju. Celo ona potovanja, ki vsled velikih razdalj izgledajo v ceni visoka, so v primeri s cenami meščanskih potnih uradov, zelo vredna in cenena.

Poleg splošnih počitniških in študijskih potovanj sta bili lani prirejeni prvič dve *posebni študijski potovanji*. Prvo je bilo na Dansko in je služilo študiju tamošnjih agrarnih razmer, drugo pa je šlo v Porurje, da preišče tamošnje gospodarske razmere in njih zvezo s celotnim gospodarstvom. Udeležencem, ki so bili večinoma glavni funkcionarji delavskih, zlasti strokovnih organizacij, je bila dana priložnost, da si ogledajo najvažnejše obrate in tako dobe neposreden vpogled v produkcijo. Kljub raznim pomanjkljivostim, ki so s takimi poizkusi vedno v zvezi, je bil uspeh obeh potovanj neopo-

rečen, tako da se namerava taka študijska potovanja še razširiti in pomnožiti. Organizacije naj bi tem stremljenjem pomagale s tem, da delegirajo svoje glavne funkcionarje k tem potovanjem, za katerih pripravo je treba uporabiti izredno mnogo truda in skrbnosti. Prireditve te vrste naj bodo namenjene predvsem vodilnim funkcionarjem in nastavljenem delavskega gibanja; za te pa značijo izreden dobiček.

Kot pomemben napredek v smeri združitve vseh stremljenj na polju delavskih potovanj lahko označimo *konferenco delavskih potovalnih organizacij* Nemčije, ki se je vršila v decembru 1929. Misel delavskih potovanj je še vse premalo prodrla v zavest širokih mas. Ali zatem, ko si je delavstvo s pomočjo strokovnih organizacij priborilo pravico do dopustov, mora stremeti za tem, da te novo pridobljene počitnice uporabi za svojo kulturno povzdigo. To je pa mogoče le s sistematično propagando, ki jo vrši celo delavsko gibanje, čegar predpogoj pa je ustvaritev enotne *delavske potovalne organizacije*. Upanje je, da se bo posrečilo ustanoviti tako organizacijo večjega štila, da pridobi delavstvo v najširšem obsegu za kulturno dopustov ter ji da z izgraditvijo počitniških potovanj ter z ustvaritvijo počitniškega bivanja možnost za popolno izrabo že itak kratko odmerjenih dni dopusta.

Mednarodna konferenca socialistov-abstinentov.

V Delavskem strokovničarskem domu v Dresdenu (Nemčija) se je vršila 22. junija tl. konferenca Internacionale socialistov-abstinentov. Konference so se udeležili zastopniki Avstrije (Oskar Kurz), Švice (K. Geisbüchler in Liebenfeld),

Švedske (Nyberg), Češkoslovaške (Münzlinger, dr. Lieben in Küchel), Nemčije (Sollmann, Hocheisel in dr. Drucker). Prisotni so bili tudi zastopniki delavskega tiska. Za Internacionalo sta bila navzoča na konferenci tajnica dr. Hildegard Wegscheiderjeva in Heinz Krüger iz Berlina.

Poročilo o delu Internacionale je podala tajnica Wegscheiderjeva in poročala je o ogromnem in naglem napredovanju Internacionale od zadnje konference, ki se je vršila pred 3 leti v Leipzigu. Ustanovljen je bil poseben stalen mednaroden urad in vršila se je živahna korespondenca med člani Internacionale. Upostavilo se je sodelovanje z delavskimi strokovnimi organizacijami in to sodelovanje je pokazalo zelo povoljne rezultate. Izhajati je začel tudi mednarodni informacijski list, kljub težkočam v vprašanju jezikov in financiranja lista.

Kot novi člani Internacionale so bili sprejeti »Združeni socialisti abstinenti« iz Češkoslovaške in pa jugoslovanska: Radnička apstinentska zajednica iz Zagreba.

Pohod dunajske delavske mladine pred zastopniki zadrzne Internacionale se je vršil v torek 26. avg. t. l. pred Konzerthausom ob Beethovnovem spomeniku. Rdeči Sokoli in Soc. mladina, pa Detoljub so prejeli iz rok predstavnikov Internacionale bivšega finskega soc. dem. ministrskega predsednika Väinö Tannerja in pa bivšega avstrijskega soc. dem. zveznega kanclerja dr. Karla Rennerja tri velike zadrzne prapore v mavričnih barvah, katerim so pred vsemi 600 zastopniki 35 držav sveta prisegli zvestobo. Cela manifestacija je napravila na navzoče zadrzne predstavnike najgloblji vtis.

—on—

RAZNO.

Ameriški rojaki med nami.

V juniju in juliju t. l. je prišlo k nam okrog 200 ameriških rojakov, članov Slovenske narodne podporne jednote (S. N. P. J.) v Chicagu, ki so se udeležili velikega izleta, ki ga je priredila S. N. P. J. v zvezi z našo Izseljensko ligo v Ljubljani. Namen izleta je bil predvsem — pokazati v Ameriki rojeni slovenski mladini, da je domovina njih staršev prav tako lepa kot nova domovina in da se je ni treba sramovati. Tega svojega namena izlet ni dosegel radi dejstva, ker je prišlo — žal — prav malo mladine in še ta se

je vsled pomanjkanja ameriškega »tempa« pri nas in pa vsled nerazumevanja jezika na domovih svojih staršev dolgočasila. Ali odrasli rojaki, večinoma delavci, seveda v glavnem na ameriški način za delavsko gibanje indiferentni, so pa lahko videli, da kljub vsemu v Jugoslaviji napredujemo — in to predvsem delavske strokovne, kulturne in zadrzne organizacije. Razni znani socialistični delavci v Združenih državah kot Ivan Molek, John Olip, Frank Alesh, Anton Tular, Anton Jurca in drugi so si ogledali vse delavske ustanove in se izjavili o

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

MARČA SE 2
M A R I B O R
POŠTNI PREDOL 22

njih zelo pohvalno. V nedeljo, 27. julija, na banketu, ki so ga priredili Američani, so govorili m. dr. v imenu tukajšnega delavstva ss. Ivan Vuk, Ciril Stukelj, Ignacij Mihevc, Tone Seliškar, za Zvezo gospodarskih združenj France Kobler, v imenu Izseljenske lige Boris Kristan in dr., ki so vsi kazali na že storjeno delo in pozivali ameriške rojake na čim ožje sodelovanje v vseh panogah delavskega gibanja, zlasti na čim ožje kulturne in gospodarske stike. V tednu od 28. junija do 4. julija so rojaki priredili izlet po Dalmaciji, Bosni, v Beograd in Zagreb, kjer so jih povsod sprejeli zastopniki delavskih strokovnih organizacij in Delavskih zbornic. Zlasti je bilo to v Splitu, Sarajevu, Beogradu in Zagrebu. Že preje so priredili poseten izlet v Maribor na povabilo tamošnjih naših sodruženj. Dne 10. avg. tl. na dan odkritja Cankarjevega spomenika so položili izletniki na njegov grob vence z napisom: Ivanu Cankarju ameriški Hlapci Jerneji; krasen venec so položili tudi na krsto s. Antona Kristana. Izseljenska liga je izdala za nje dve brošurici in sicer Vodnik po Ljubljani in Vodnik po Dalmaciji, Sarajevu, Beogradu in Zagrebu, kjer imamo popise teh krajev s posebnim ozirom na delavske organizacije in ustanove. — Kakor vseh sprejemov tako so se udeležili naši zastopniki tudi vseh odhodov oz. vračanj ameriških rojakov.

Upamo, da so dobili ameriški delavci pri nas najlepše vtise ter da se bodo — ako že ne več — vsaj radi vračali med nas; v novi domovini pa bodo svoje delo za delavsko stvar ojuščeni po naših uspehih podvojili. —on—

Taborenje delavskih otrok v Mostecu je priredila v avgustu Zveza delavskih žena in deklet v Ljubljani. Taborenje je zelo uspelo in Mostec v Šišenskem gozdu je bil vedno poln delavskih otrok. To je prvi uspeli poizkus taborenja, ki naj se nadaljuje, da preživi delavska mladina poletje na svežem zraku ter da se priučí malo skupnemu in vzajemnemu življenju. Iz 8. štev. našega lista (Otroške republike) vidimo, kako daleč je na tem že delavstvo drugih narodov, ki ve, da le tako lahko delavsko mladino že v zgodnjih letih dovedemo do tega, kar naj bo: Zaveden pripadnik delavskega razreda, ki se tega ne sramuje. —on—

Grob Viljema Bukšega, delavskega vodje in ministra, bodo uredili zagrebški delavci na Mirogoju. Ustanovil se je odbor delavskih organizacij, ki bo preskrbel nagrobni kamen in sicer tudi vzdrževal grob. Danes razpolaga z Din 35.000 sredstev, od teh z darilom Suzorja Din 10.000.—. Tudi pri nas bi se morali malo pobrigati za grobove ss. Železnikarja, Grablovića, Kordelića in drugih.

Podružnice!

Podpirajte list z rednim obračunavanjem članarine!

KOLINSKA
TVORNICA IKORIJE
LJUBLJANA.

Prava KOLINSKA IKORIJA!